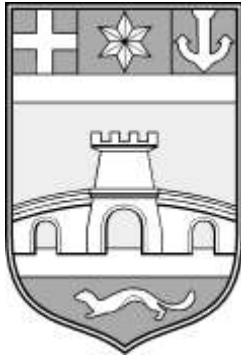

REPUBLIKA HRVATSKA
OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA
SKUPŠTINA

Materijal za sjednicu

**INFORMACIJA O
POLJOPRIVREDNOJ
PROIZVODNJI NA PODRUČJU
OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE**

Materijal pripremili

- *Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije*
- *Hrvatska poljoprivredno-šumarska savjetodavna služba Podružnica Osječko-baranjske županije*
- *HPA Županijski ured Donji Miholjac i Darda*
- *HGK Županijska komora Osijek*

Osijek, srpnja 2018.

INFORMACIJA O POLJOPRIVREDNOJ PROIZVODNJI NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

UVOD

Osječko-baranjska županija sa svojim proizvodnim kapacitetima biljne proizvodnje ima jedno od značajnijih mjesta među županijama u Republici Hrvatskoj. Resursi biljne proizvodnje jedan su od preduvjeta proizvodnje dovoljnih količina animalnih bjelančevina: mesa, mlijeka i jaja za ishranu stanovništva, zbog čega Županija u svojim stratezijskim dokumentima posebno mjesto ustupa razvoju poljoprivredne proizvodnje.

Temeljem dosadašnjih spoznaja mogućnosti stočarske proizvodnje, Županija bi mogla proizvoditi znatno veće količine svih poljoprivrednih proizvoda u odnosu na potrebe njezinog stanovništva. Na taj bi način mogli podmiriti ne samo tržišne potrebe Osječko-baranjske županije nego i veći dio tržišta Republike Hrvatske, pa čak i dio Europske unije (nastavno: EU).

Iz tog razloga neophodno je povećati stočni fond, modernizirati proizvodne kapacitete radi poboljšanja kakvoće proizvoda i omogućiti prehrambenu sigurnost stanovništva u što većoj mjeri domaćim konkurentnim poljoprivrednim proizvodima. Jednako tako je cilj stvoriti uvjete za proizvodnju ekoloških proizvoda, koji predstavljaju budućnost u poljoprivrednoj proizvodnji imajući u vidu da je zahtjevno Europsko tržište prepoznalo vrijednost poljoprivrednog proizvoda proizvedenog na ekološki način.

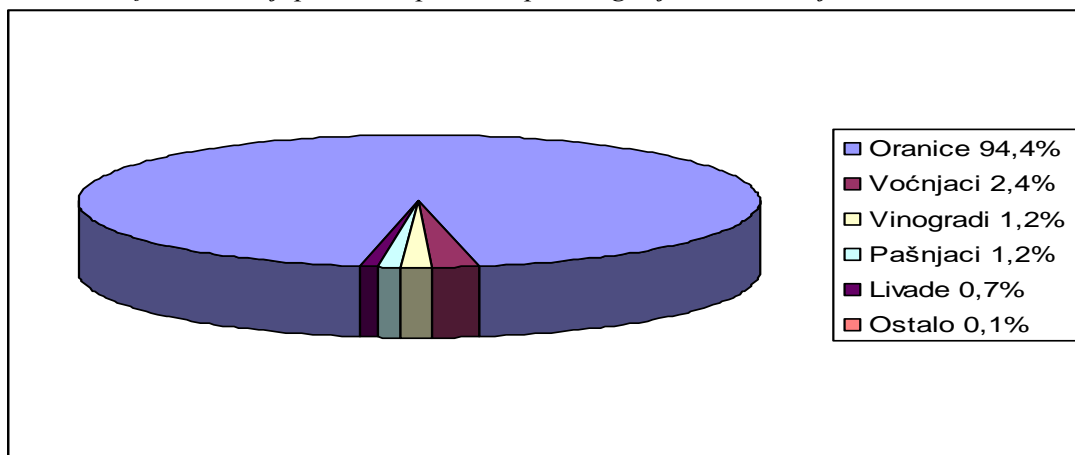
Pravci djelovanja poljoprivredne politike za restrukturiranje poljoprivrednog sektora moraju biti:

- obiteljska poljoprivredna gospodarstva kao središnja mjesta proizvodnje,
- specijalizacija proizvodnje (izgradnja i adaptacija farmi),
- pomoć usmjerena vitalnim komercijalnim gospodarstvima koja se bave stočarskom proizvodnjom,
- osuvremenjivanje proizvodnih kapaciteta, agrotehničkih i agroekonomskih postupaka,
- poticanje mlađih obiteljskih gospodarstava, (stručno osposobljavanje i informiranje poljoprivrednika),
- visoko iskorištenje proizvodnih potencijala životinja,
- veća primjena znanja i edukacija poljoprivrednih proizvođača,
- jačanje uloge poljoprivrednih proizvođača na tržištu poljoprivrednih proizvoda,
- poticanje ugovaranja što je moguće većeg obujma proizvodnje s prehrambenom industrijom,
- provedba selekcijskog rada u stočarstvu,
- savjetodavna potpora,
- povećanje učinkovitosti djelovanja upravnih i stručnih službi te udruženja u poljoprivredi,
- osigurati prilagodbu poljoprivrednih gospodarstava kretanjima cijena poljoprivredno-prehrambenih proizvoda na međunarodnom tržištu.

Područje Osječko-baranjske županije predstavlja jedno od najintenzivnijih područja biljne poljoprivredne proizvodnje u Republici Hrvatskoj. Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju - nastavno: APPRRR (Površina obrađenog poljoprivrednog zemljišta u Arkodu na dan 22. rujna 2015. godine) Republika Hrvatska ima 1.124.102,05 ha obrađenih poljoprivrednih površina, a Osječko-baranjska županija 212.095 ha obrađenih poljoprivrednih površina, od toga u sustavu potpora prema podacima APPRRR je 210. 051,73 ha.

Od ukupno obrađenih poljoprivrednih površina Osječko-baranjske županije najveći udio predstavljaju oranice i vrtovi kojih ima 94,4%, zatim voćnjaci sa 2,4%, pašnjaci 1,2%, vinogradi 1,2% i livade 0,7% i ostalo zemljište 0,1%.

Grafikon 1. Poljoprivredne površine po kategorijama korištenja

Uvidom u podatke o strukturi obrađenog poljoprivrednog zemljišta s cjelokupnog područja Osječko-baranjske županije objavljenih u statističkom izvješću APPRRR, razvidno je kako su ukupno obrađene poljoprivredne površina Osječko-baranjske županije 212.095 hektara i sastoje se od:

- Oranica i vrtova	200.226 ha
- Voćnjaka	5.041 ha
- Vinograda	2.600 ha
- Livada	1.393 ha
- Pašnjaka	2.573 ha
- Ostalo	262 ha

Poljoprivredno gospodarstvo čine sve proizvodne jedinice na kojima se obavlja poljoprivredna djelatnost i kojima upravlja poljoprivrednik, a koje se nalaze na području Republike Hrvatske. Prema članku 2. Zakona o poljoprivredi ("Narodne novine" broj 30/15.) Poljoprivrednik je fizička ili pravna osoba ili skupina fizičkih ili pravnih osoba koje obavljaju poljoprivrednu djelatnost na poljoprivrednom gospodarstvu, a obuhvaća sljedeće organizacijske oblike:

- obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo (u daljnjem tekstu: OPG)
- obrt registriran za obavljanje poljoprivredne djelatnosti
- trgovačko društvo ili zadruga registrirana za obavljanje poljoprivredne djelatnosti te
- druga pravna osoba.

U Republici Hrvatskoj na dan 31. 12. 2017. godine u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava upisano je ukupno 164.458 poljoprivrednih gospodarstava, od toga 12.479 su s područja Osječko-baranjske županije, što je u odnosu na 2016. godinu kada ih je bilo 12.866 smanjenje za 3%. Prema organizacijskom obliku od toga 11.765 su obiteljska poljoprivredna gospodarstva, 351 obrti, 285, trgovačka društva, 41 zadruga i 37 ostali organizacijski oblici.

Tablica 1. Kategorije upisanih poljoprivrednih gospodarstava u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava

	Kategorije upisanih poljoprivrednih gospodarstava u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava	Republika Hrvatska		Osječko-baranjska županija	
		2016.	2017.	2016.	2017.
1.	Obiteljska poljoprivredna gospodarstva	165.167	159.191	12.188	11.765
2.	Obrt	2.201	2.174	337	351
3.	Trgovačka društva	2.556	2554	283	285
4.	Zadruga	385	347	42	41
5.	Ostali	196	153	36	37
	Ukupno	170.515	164.458	12.866	12.479

Izvor: APPRRR, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Obrazovna struktura obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava također je nepovoljna, od 11.765 s područja Županije 498 nositelja imaju visoku stručnu spremu, 331 nositelj višu stručnu spremu, 4.345 nositelja imaju srednju stručnu spremu, 2.684 nositelja imaju završenu osnovnu školu, 695 nositelja nema završenu osnovnu školu a za 3.212 nositelja nema podataka o stručnoj spremi. Također starosna dob obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava na području Županije nije povoljna: 1.858 nositelja je mlađe od 41 godinu, 858 nositelja je u dobi od 41 do 45 godina, 1099 nositelja je u dobi od 46 do 50 godina, 3.176 nositelja je u dobi od 51 do 60 godina, 1.225 nositelja je u dobi od 61 do 65 godine, a 3.552 nositelja su preko 65 godina. U 2017. godini na području Županije prema podacima iz ARKOD-a ukupno 11.787 poljoprivrednih gospodarstava obrađivalo je 212.095 ha kako slijedi:

Tablica 2. Broj poljoprivrednih gospodarstava s obzirom na površine koje obrađuju u Osječko-baranjske županije

God.	do 3 ha		3 – 20 ha		20 – 100 ha		100 – 1500 ha		> 1500	
	PG	Povr.	PG	Povr.	PG	Povr.	PG	Povr.	PG	Povr.
2016.	5654	5630,95	3979	29.906,49	1309	60.220,85	349	73.666,39	7	42.123,37
2017.	6143	5827,39	3983	30.062,49	1316	60.584,62	338	73.161,25	7	42.845,87

Izvor: APPRRR, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Vrijednost otkupa i prodaje poljoprivrednih proizvoda u 2017. iznosila je 7,37 milijardi kuna kune. Od toga je vrijednost prodaje iz vlastite proizvodnje poslovnih subjekata iznosila 4,7 milijardi kuna ili 63,8%, dok je vrijednost otkupa od obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava iznosila 2,68 milijardi kuna ili 36,2%. U usporedbi s 2016. vrijednost otkupa i prodaje poljoprivrednih proizvoda bilježi rast za 4,4%, pri čemu je vrijednost prodaje iz vlastite proizvodnje poslovnih subjekata porasla za 5,5%, a vrijednost otkupa od obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava za 2,5%.

Na rast vrijednosti otkupa i prodaje na godišnjoj razini utjecali su i biljni i stočni proizvodi, što je uglavnom rezultat povećanih cijena otkupljenih i prodanih proizvoda, a manje njihovim količinama. Kod biljnih proizvoda najveći udio u strukturi vrijednosti otkupa i prodaje u 2017. imaju žitarice, uljarice, vino i šećerna repa. Na porast vrijednosti utjecale su sve spomenute skupine proizvoda osim žitarica. Iako žitarice bilježe povećanje cijena u 2017. u odnosu na 2016., pad vrijednosti prouzročen je smanjenim količinama otkupa i prodaje. U vrijednosti stočarstva najveći udio čine kravlje mlijeko, svinje i goveda. Spomenute skupine proizvoda bilježe rast vrijednosti otkupa i prodaje na što je također više utjecao rast cijena nego količina.

Tablica 3. Vrijednost otkupljenih i prodanih poljoprivrednih proizvoda u Republici Hrvatskoj u 2015. - 2017. godini

	2015.	2016.	2017.
Ukupno	6 732 239 215	7 057 418 000	7.370.366.002
Otkup od obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava	2 604 400 207	2.601.428.000	2.667.257.658
Prodaja iz vlastite proizvodnje poslovnih subjekata	4 127 839 008	4.455.988.000	4.703.108.344

Izvor: Državni zavod za statistiku, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

U tablici 4, prema podacima Državnog zavoda za statistiku razvidno je kako u strukturi vrijednosti otkupa i prodaje poljoprivrednih proizvoda u 2017. žitarice sudjeluju s 15,7%, sirovo kravlje mlijeko s 15,0%, svinje, žive, s 12,9%, uljano sjemenje s 12,1%, goveda, živa, s 11,6%, perad, živa, sa 6,7%, vino sa 6,4%, šećerna repa i sjemenje šećerne repe s 4,7%, kokošja jaja s 4,0%, ostalo povrće, svježe, dinje i lubenice s 3,3%, ostalo voće, orasi i slično koštuničavo voće s 1,6%, neprerađeni duhan s 1,4%, krumpir s 1,2%, a ostali proizvodi s 3,6%.

Tablica 4. Vrijednost otkupljenih a prodanih poljoprivrednih proizvoda u Republici Hrvatskoj u 2016. i 2017. godini prema skupinama proizvoda u kn

	Ukupno	Otkup od obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava	Prodaja iz vlastite proizvodnje poslovnih subjekata	Ukupno	Otkup od obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava	Prodaja iz vlastite proizvodnje poslovnih subjekata
	2016. godina			2017. godina		
<i>Ukupno</i>	7.057.418.000	2.601.428.000	4.455.988.000	7.370.366.002	2.667.257.658	4.703.108.344
Žitarice	1.266.123.000	744.055.000	522.068.000	1.156.674.510	691.922.716	464.751.794
Suho mahunasto povrće	239.000	31.000	208.000	142.460	39.110	103.350
Krumpir	77.308.000	60.292.000	17.018.000	85.200.585	64.411.777	20.788.808
Uljano sjemenje	758.387.000	486.046.000	272.340.000	894.442.112	513.243.018	381.199.094
Šećerna repa i sjemenje šećerne repe	278.688.000	89.940.000	188.749.000	343.129.512	136.702.455	206.427.057
Neprerađeni duhan	81.518.000	80.881.000	635.000	105.782.992	105.221.022	561.970
Krmni usjevi	53.354.000	6.000.000	47.355.000	45.493.168	1.343.252	44.149.916
Rezano cvijeće i cvjetni pupovi	379.000	346.000	33.000	441.981	358.404	83.577
Bilj za uporabu u parfimeriji i farmaciji	36.375.000	7.911.000	28.463.000	33.522.151	12.673.110	20.849.041
Ostalo povrće, svježe, dinje i lubenice	265.092.000	80.286.000	184.805.000	246.801.490	68.987.950	177.813.540
Sadni materijal	27.340.000	157.000	27.183.000	32.250.780	22.000	32.228.780
Grožđe	48.638.000	43.673.000	4.965.000	49.971.405	42.152.037	7.819.368
Ostalo voće, orasi i dr koštuničavo voće	121.393.000	73.430.000	47.963.000	116.495.269	37.107.395	79.387.874
Vino	434.441.000	684.000	433.756.000	471.598.234	1.086.636	470.511.598
Maslinovo ulje	17.161.000	2.541.000	14.620.000	19.990.359	1.551.179	18.439.180
Goveda, živa	834.139.000	185.741.000	648.398.000	851.606.166	201.293.272	350.312.894
Sirovo kravlje mlijeko	1.037.770.000	620.266.000	417.503.000	1.106.650.811	656.650.251	450.000.560
Konji, magarci, mule i mazge, žive	8.792.000	8.180.000	611.000	12.434.470	11.318.266	1.116.204
Ovce i koze, žive	7.070.000	4.936.000	2.135.000	7.845.276	5.915.078	1.930.524
Sirovo ovčje i kozje mlijeko	40.387.000	37.347.000	3.040.000	37.845.276	34.526.019	3.319.257
Svinje, žive	893.846.000	57.406.000	836.439.000	947.023.072	64.690.490	882.332.582
Perad, živa	477.529.000	4.641.000	472.887.000	497.099.946	5.380.510	491.719.436
Kokošja jaja	282.828.000	161.000	282.667.000	293.702.121	38.947	293.663.174
Ostale uzgojene životinje, žive				69.647	...	69.647
Proizvodi od uzgojenih životinja	6.739.000	5.952.000	788.000	12.451.867	10.171.039	2.280.828
Sirove kože , osim janjeće kože	1.819.000	527.000	1.293	1.700.016	451.725	1.248.291

I. BILJNA PROIZVODNJA

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku objavljenim 14. svibnja 2018. godine, u Republici Hrvatskoj najveće smanjenje površine, od gotovo 13%, u usporedbi s 2016., bilježe površine pod žitaricama. To je smanjenje od gotovo 68 000 hektara. Smanjene su i površine pod zelenom krmom s oranica i vrtova te svježeg povrća i jagoda.

Najveću proizvodnju, od 20,2%, u usporedbi s 2016., ostvarila je uljana repica. To je ujedno najveći prirod od 1990. Prirod aromatskoga, začinskoga i ljekovitog bilja povećao se za 43,8%, šećerne repe za 10,8%, a suncokreta za 4,8%. Silažni kukuruz u 2017. ostvario je najveći pad priroda po hektaru, i to 11 100 kilograma po hektaru u usporedbi s 2016. Smanjen je i prirod po hektaru šećerne repe, i to za 9 200 kilograma po hektaru. Smanjeni su i prirod po hektaru ostalih usjeva, krumpira za 3 800 kilograma, kukuruza za zrno za 2 200 kilograma, djeteline za 2 100 kilograma, graška za suho zrno i bundeve za ishranu stoke za 1 500 kilograma.

Bobičasto voće u 2017. je ostvarilo najveću proizvodnju, i to 653 tone više u usporedbi s 2016. godinom. Povećana je proizvodnja i ostalog voća i povrća, jabuka za 11 789 tona, rajčice za 10 516, krastavaca i kornišona za 2 775 tona, višanja za 943 tone, graška za svježije zrno za 840 tona, dinja za 664 tone te salate za 309 tona.

Proizvodnja pšenica u 2017. smanjena je za gotovo 278 000 tona u usporedbi s 2016. godinom. Također, smanjena je i proizvodnja pojedinih voćnih vrsta i povrća, i to: mandarinki za 33 391 tonu, luka i češnjaka za 7 531 tonu, kupusa za 2 404 tone, maslina za 2 236 tona i kukuruza šećerca za 662 tone.

1. STRUKTURA PROLJETNE I JESENSKE SJETVE U SUSTAVU POTPORA NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Proizvodnja žitarica u ukupnoj strukturi ratarske proizvodnje u Osječko-baranjskoj županiji zauzima najznačajnije mjesto i to s čak 52,8 % zastupljenosti dok su uljarice zastupljene s 27,7 %, šećerna repa s 4,2%. Odnosi u strukturi sjetve i plodoređa ovise o više čimbenika među kojima je najvažniji cijena robe na tržištu, mogućnost otkupa i skladištenja te rokovi plaćanja i preduvjeti ostvarivanja i pravila tzv. Zelenoga plaćanja. Usporedbom podataka 2016. i 2017. godine razvidno je povećanje zasijanih površina pod sojom i uljanom repicom, te smanjenje površina koje su zasijane pšenicom. Također povećan je interes za proizvodnjom šećerne repe i to za oko 2.000 ha.

Odnos proljetne sjetve prema jesenskoj je takav da je proljetna sjetva zastupljena s 62%, od ukupnih površina u proizvodnoj godini. Odstupanja koja se događaju u pojedinim godinama nisu značajna, ali na njih najviše utječe tržište odnosno potražnja za pojedinim kulturama ili tržišni viškovi koji isto tako utječu da se te kulture ne siju iduće godine. Jedan od važnih činitelja je i pojava elementarnih nepogoda poput suše ili prekomjernih padalina koje su u zadnje vrijeme postale sve učestalije. Njihova pojava značajno utječe na ostvarivanje prinosa, a samim tim i na zasnivanje proizvodnje u sljedećoj godini.

Tablica 5. *Prikaz strukture proljetne i jesenske sjetve u sustavu potpora na području Osječko-baranjske županije*

Redni broj	Kulture	2016. godina	2017. godina
		Ha	Ha
1.	Kukuruz	46.179,3	52.380,47
2.	Šećerna repa	6.922,04	8.896,34
3.	Suncokret	22.181,34	21.383,84
4.	Soja	14.545,65	16.876,00

5.	Zob (jara)	1.165,65	1.272,39
6.	Ječam (jari)	897,12	816,52
7.	Krmno bilje	15.694,98	15.718,64
OSTALO (voće, vinova loza, duhan, povrće idr.)		19.353,91	17.797,16
UKUPNO		126.939,98	137.835,14
1.	Pšenica (ozima)	52.205,28	36.959,53
2.	Ječam (ozimi)	13.155,42	13.987,43
3.	Triticalle (ozimi)	2.893,35	2.466,59
4.	Zob (ozima)	1.289,6	1.228,72
5.	Uljana repica	13.130,8	17.881,36
6.	Raž (ozima)	377,76	493,16
UKUPNO		83.052,21	73.016,79
SVEUKUPNO (proljetne i jesenske kulture)		209.992,27	210.051,73

Izvor: APPRRR, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku ukupna vrijednost otkupljenih, a prodanih poljoprivrednih proizvoda u biljnoj proizvodnji u Republici Hrvatskoj u 2017. godini iznosila je 3.601.937.334,00 kuna, a uvoz proizvoda biljne proizvodnje i prateće industrije u 2017. godine u Hrvatsku iznosio je 1.776.431.738 eura, izvoz je iznosio 1.336.323.370 eura, te se negativna razlika u odnosu na 2016. godinu povećala za 37 miliona eura i ona iznosi 440.108.368 eura.

2. ŽETVA I OTKUP PŠENICE RODA 2017. GODINE

Žetva pšenice u 2017. godini počela je u drugoj polovici lipnja, a završila je oko 15. srpnja. Prinos pšenice iznosio je prosječno 6,50 t/ha, vlaga je bila manja od 12%, primjese do 5%, a hektolitarska masa u od 79 do 80 kg/hl. U tablici 6. prikazana je procjena proizvodnje pšenice, ječma, zobi i uljane repice u 2017. godini.

Tablica 6. Proizvodnje pšenice, ječma, zobi i uljane repice u 2017. godini

KULTURA	Žetvena površina (hektara)	Prinos (t/ha)	Proizvodnja (tona)
Pšenica	40.000	6,50	260.000
Ječam ozimi	14.000	5,50	77.000
Zob ozima	1.250	4,50	5.625
Uljana repica	17.881	3,00	53.643

Izvor podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

U tablici 7. prikazan je za pšenicu, ječam, zob i uljanu repicu usporedni pregled žetvenih površina, prinosa i proizvodnje za razdoblje od 2011. do 2017. godine.

Tablica 7. Usporedni pregled žetvenih površina, prinosa i proizvodnje za razdoblje od 2011. do 2017. godine.

KULTURA	Žetvene površine u hektarima, prinosi i proizvodnja u tonama	godina						
		2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Pšenica	Žetvene površine	45.000	55.000	60.000	50.000	48.000	50.000	40.000
	Prinos	5,50	5,00	5,00	4,50	6,00	6,00	6,50
	Proizvedeno	247.500	275.000	300.000	225.000	288.000	300.000	260.000
Ječam	Žetvene površine	8.000	10.000	10.000	10.000	10.000	12.000	14.000
	Prinos	5,00	4,50	4,50	4,50	5,0	5,00	5,50
	Proizvedeno	40.000	45.000	45.000	45.000	50.000	60.000	77.000

Zob	Žetvene površine	2.000	2.000	1.500	1.000	1.000	1.000	1.250
	Prinos	3,50	3,50	3,50	3,50	4,00	4,50	4,50
	Proizvedeno	7.000	7.000	5.250	3.500	4.000	4.500	5.625
Uljana repica	Žetvene površine	3.000	3.000	2.500	5.000	3.800	4.000	17.881
	Prinos	2,70	2,50	2,60	3,00	3,0	3,00	3,00
	Proizvedeno	8.100	7.500	6.500	15.000	11.400	12.000	53.643

Izvor podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

2.1. Otkup pšenice na području Osječko-baranjske županije roda 2017. godine

Na području Osječko-baranjske županije žetva pšenice je obavljena na ukupnoj površini od 40.000 hektara, a požeto je ukupno 260.000 tona pšenice uz prosječni prinos od 6,50 t/ha, hektolitarsku težinu od 79 do 80 kg/hl, primjese do 5% i vlagu manju od 12,5%.

Otkup pšenice roda 2017. godine obavljao se po tržišnom modelu, a otkup su obavljale pravne osobe - organizatori otkupa. Cijena jednog kilograma pšenice sredinom srpnja 2017. godine na domaćem tržištu iznosila je od 1,00 do 1,10 kn/kg. Granolio d.d. je u srpnju 2017. godine otkupljivalo pšenicu po sljedećim uvjetima: pšenica I klase (sa udjelom proteina većim od 13,5-14,99%) po cijeni od 1,10 kn/kg, pšenica II klase (sa udjelom proteina od 12,00 do 13,49%) po cijeni od 1,05 kn/kg, pšenicu III klase (sa udjelom proteina većim od 10,50 do 11,99%) po cijeni od 1,00 kn/kg i pšenicu IV klase (s udjelom proteina manjim od 10,49%) po cijeni od 0,95 kn/kg. Tvrtka Invest Sedlic d.o.o. iz Bjelovara koja ima predstavništvo u Osijeku otkupljivala je pšenicu pod sljedećim uvjetima: pšenica premium klase (preko 15,00% proteina po cijeni od 1,15 kn/kg, pšenicu I klase (sa udjelom proteina većim od 13,5-14,99%) po cijeni od 1,10 kn/kg, pšenica II klase (sa udjelom proteina od 12,00 do 13,49%) po cijeni od 1,05 kn/kg, pšenicu III klase (sa udjelom proteina većim od 10,50 do 11,99%) po cijeni od 1,00 kn/kg i pšenicu IV klase (s udjelom proteina manjim od 10,49%) po cijeni od 0,95 kn/kg.

Naime, Ministarstvo poljoprivrede u studenom 2014. godine objavilo je Kodeks otkupa žitarica i uljarica koji definira parametre otkupa i koji se u otkupu pšenice primjenjivao do 2017. godine. Vođeno primjerima drugih članica EU, Ministarstvo je izradilo Kodeks koji je naglasio kvalitetu žitarica i uljarica kao uvjet konkurentnosti na tržištu. Po Kodeksu prilikom otkupa pšenice primjenjuju se razredi kvalitete, pri čemu je postotak proteina odlučujući čimbenik. Kodeks je preporuka proizvođačima za proizvodnju kvalitetne robe koja će biti konkurentna na tržištu Europske unije, a otkupljivačima preporuka vezana uz otkup, te ujedno predstavljati temelj za sklapanje ugovora između proizvođača i otkupljivača. U Europskoj uniji standard po kojem se prodaje ili kupuje, dogovara se između kupaca i prodavatelja u okviru ugovora koji zajednički sklapaju i zaključuju, a temelji se na važećem Kodeksu pojedine države članice.

Budući da su proizvođači pšenice u Republici Hrvatskoj bili nezadovoljni s razredima kvalitete pšenice iz Kodeksa otkupa žitarica i uljarica koje je Ministarstvo poljoprivrede donijelo u studenom 2014. godine, a na temelju kojih se i formirala cijena na tržištu, Ministarstvo poljoprivrede je 5. srpnja 2017. godine Pravilnik o parametrima kvalitete i kvalitetnim klasama pšenice u otkupu pšenice roda 2017. godine („Narodne novine“ broj 64/17). Pravilnikom su utvrđeni novi parametri kvalitete i kvalitativne klase prilikom otkupa pšenice koji su povoljniji za proizvođače pšenice, a odredbe ovog Pravilnika primjenjuju se na pšenicu roda 2017. godine proizvedenu za otkup isključivo na području Republike Hrvatske. Kodeks otkupa žitarica i uljarica koji je donesen u studenom 2014. godine i dalje će se primjenjivati obzirom da propisuje uvjete, način, prijem i otkup ostalih žitarica i uljarica.

Otkup pšenice roda 2017. godine obavljan je sukladno donesenom Pravilniku o parametrima kvalitete i kvalitativnim klasama pšenice u otkupu pšenice roda 2017. godine, tako da je većina proizvođača na tržištu za otkupljenu pšenicu dobila od 1,00 do 1,05 kn/kg, a što odgovara II. i III. kvalitativnoj klasi. U tablici 8. prikazani su parametri kvalitete i kvalitativne klase pšenice u otkupu pšenice roda 2017. godine.

Tablica 8. Parametri kvalitete i kvalitativne klase pšenice u otkupu pšenice roda 2017. godine

Parametri kvalitete	Kvalitativne klase pšenice				
	Premium	I. klasa	II. klasa	III. klasa	IV. klasa
Proteini %	>15	13,5-14,99	12,00-13,49	10,5-11,99	<10,49
Hektolitar (kg/hl)	80	78	78	74	<74
Vlaga %	13,5	13,5	13,5	13,5	13,5
Primjese (crna) %	najviše 2	najviše 2	najviše 2	najviše 2	najviše 2
Ukupna primjese %	najviše 5	najviše 5	najviše 5	najviše 5	najviše 5

Izvor podataka: Pravilnik o parametrima kvalitete i kvalitativnim klasama pšenice u otkupu pšenice roda 2018. godine

Na otkupnim mjestima u Slavoniji i Baranji, pšenica se razvrstavala prema udjelu proteina u skladu s Pravilnikom o parametrima kvalitete i kvalitativnim klasama pšenice u otkupu pšenice roda 2017. godine. Kontrolna kuća Inspecto d.o.o. tijekom otkupa pšenice roda 2017. godine izvršila je pregled ukupno oko 240.000 tona pšenice. Prema rezultatima analiza Inspecta d.o.o. žetve pšenice roda 2017. godine prosječni udio vlage iznosio je 12,21%, a prosječni hektolitar iznosio je 80,39 kg/hl, a ukupna primjese iznosila je 4,58 %. Prosječna vrijednost proteina iznosila je 11,75 %.

3. BERBA KASNIH USJEVA RODA 2017. GODINE

Na poljoprivrednim površinama Osječko-baranjske županije berba kasnih usjeva prema podacima APPRR - AGRONET obavljena je na 130.868 ha. U strukturi jesenske berbe prevladavao je kukuruz na 52.380 ha ili na 40% površina, suncokret je požnjeven s 21.384 ha (16%), soja 16.876 ha (14%), krmno bilje 15.718 ha (12%), šećerna repa 8.896 ha (6,8%) dok su ostale kulture požnjene s 15.500 ha ili 11,2 %.

3.1. Ostvareni prinosi kasnih usjeva roda 2017. godine

U berbi kasnih usjeva 2017. godine ostvareni su sljedeći prinosi prikazani u tablici 9:

Tablica 9. Prinosi kasnih usjeva roda 2017. godine

Kultura	Zasijane površine (ha)	Prosječni prinos (t/ha)	Ukupno tona
Kukuruz merkantilni	52.380	8,00	419.040,00
Šećerna repa	8.896	50,00	448.000,00
Suncokret	21.384	2,8	59.875,20
Soja	16.876	3,0	50.628,00

Izvor podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

Uz prosječan prinos 8,0 t/ha ostvarena je proizvodnja od 419.040,00 tona kukuruza, uz prinos od 50,0 t/ha proizvedeno je 448.000 tona šećerne repe, uz prinos od 2,8 t/ha proizvedeno je 59.875,20 tona suncokreta i uz prinos od 3,0 t/ha proizvedeno je 50.628 tona soje.

4. JESENSKA SJETVA 2017. GODINE

4.1. Jesenska sjetva 2017. godine za ozime kulture u Osječko-baranjskoj županiji

Tablica 10. Kulture i površine u jesenskoj sjetvi 2017. godine

KULTURA	Zasijano
Pšenica	53.280
Ječam	16.800
Zob	1.200
Ostale ozime žitarice	700
Uljana repica	20.000
UKUPNO	91.980

Izvor podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

Prema priopćenju Državnog zavoda za statistiku od 23. veljače 2018. godine površina zasijana žitaricama u jesenskoj sjetvi u 2017. povećala se u usporedbi s površinom zasijanom u 2016. godini za 44%, uljanom repicom za 23%, ječam i zoba za 20%. Na poljoprivrednim površinama Osječko-baranjske županije jesenska sjetva najvažnijih kultura obavljena je na površini od 91.980 ha. Pšenicom je zasijano 53.280 ha, ječmom 16.800 ha, a uljanom repicom 20.000 ha.

4.2. Očekivana proizvodnja važnijih ozimih kultura na poljima Osječko-baranjske županije

Obzirom na procjenu zasijanih površina u jesenskoj sjetvi 2017. godine na području Osječko-baranjske županije, može se očekivati sljedeća proizvodnja važnijih ozimih kultura pod pretpostavkom da će sljedeća vegetativna godina biti klimatsko edafski prosječna, uz primjenu potrebnih agrotehničkih mjera:

Tablica 11. Očekivana proizvodnja ozimih usjeva

KULTURA	Sjetvena površina (ha)	Očekivani prinos t/ha	Očekivana ukupna proizvodnja tona
Pšenica	53.280	6,0	319.680
Ječam	16.800	5,5	92.400
Zob	1.200	4,0	4.800
Uljana repica	20.000	3,0	60.000

Izvor podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

Uz planirani prinos od 6,0 t/ha planira se proizvesti 319.680 tona zrna pšenice. Osim pšenice koja je najviše zastupljena, na zasijanim površinama planira se proizvesti 60.000 tona uljane repice, 92.400 tona ječma i 4.800 tona zobi.

5. PROLJETNA SJETVA 2018. GODINE NA POVRŠINAMA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

Sjetva pripada među najvažnije agrotehničke mjere u biljnoj proizvodnji. Greške koje se naprave u sjetvi su nenadoknadive i kasnije se ne mogu ispraviti. Prilikom sjetve treba obratiti pozornost na izbor sorte, kvalitetu sjemena, vrijeme, način i dubinu sjetve, količinu sjemena za sjetvu i sklop.

5.1. Pregled procjene proljetne sjetve po kulturama

Tablica 12. Struktura proljetne sjetve po kulturama u 2017. godini

Kultura	Zasijano(ha)	% u sjetvi
Kukuruz	60.000	54,0
Šćerna repa	10.000	9,0
Soja	20.000	18,0
Suncokret	15.000	13,5
Jare žitarice	2.000	1,8
Povrće	1.500	1,4
Ostale kulture	2.0	1,8
Krmno bilje novo	500	0,5
UKUPNO	111.000	100

Izvor podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

Kako je vidljivo iz tablice 12. procjenjuje se da je proljetna sjetva obavljena na 111.000 ha. U strukturi proljetne sjetve i dalje najviše učešća ima kukuruz merkantilni sa 54,%, zatim soja sa 18,0%, šćerna repa sa 9,0%, te suncokret sa 13,5%.

6. VOĆARSTVO I VINOGRADARSTVO

Pod višegodišnjim nasadima voća u intenzivnoj proizvodnji na području Osječko-baranjske županije, prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju ukupno je 5.001,72 ha što je u odnosu na 2016. godinu povećanje od 277 ha. Povećan je interes za sadnjom aronije, lijeske i oraha Najzastupljenija voćna vrsta na području Županije je orah (1.037 ha), višnja (825 ha), jabuka (782), lijeska (718 ha), šljiva (566 ha) i ostalo voće.

Tablica 13. Proizvodnja voćnih vrsta na području Osječko-baranjske županije

Redni broj	Kulture	2016. godina	2017. godina
		Ha	Ha
1.	Aronija	38,49	50,63
2.	Breskva	139,01	141,7
3.	Jabuka	823,11	781,82
4.	Jagoda	18,13	21,2
5.	Kruška	177,73	175,09
6.	Kupina	21,95	21,12
7.	Lijeska	546	718,23
8.	Lubenice	54,78	54,3
9.	Marelica	156,86	158,57
10.	Miješani nasad	209,01	224,01
11.	Nektarine	75,62	66,88
12.	Orah	863,55	1.037,41
13.	Šljiva	578,36	565,66
14.	Trešnja	44,19	59,16
15.	Višnja	883,62	824,99
16.	Ostalo	38	57
	UKUPNO	4.668,27	4.947,72

Izvor: APPRRR

U Osječko-baranjskoj županiji obzirom na klimu i tlo postoje optimalni uvjeti za proizvodnju voća i grožđa. Budući da je proizvodnja voća i grožđa znatno profitabilnija u odnosu na ratarsku proizvodnju te da još uvijek prevladava usitnjenost seljačkih gospodarstava sa malim poljoprivrednim površinama nedostatnim za profitabilnu ratarsku proizvodnju, nameće se potreba za povećanjem površina zasađenih voćnjacima i vinogradima. Uz navedeno Republika Hrvatska ima veoma povoljne prirodne uvjete te dugu tradiciju za gajenje dugogodišnjih nasada (voćnjaka i vinograda). Raznolikost prirodnih čimbenika, autohtonost pojedinih vrsta i sorata, posebno sorata vinove loze čine ovu proizvodnju posebnom i prepoznatljivom te u svijetu moguće konkurentnom. Na žalost zbog niza različitih čimbenika površine zasađene voćnjacima i vinogradima ne zadovoljavaju potrebe Republike Hrvatske za proizvodnjom voća i grožđa. Nedostatak površina zasađenih voćnjacima i vinogradima te time nedovoljna proizvodnja voća i grožđa rezultira sve većim uvozom dok je izvoz gotovo izostao, posebno na tržištu zapadno europskih zemalja. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku ukupna vrijednost otkupljenog, a prodanog voća u Republici Hrvatskoj u 2017. godini iznosila je 116.495.269 kuna, a uvoz svježeg i suhog voća u 2017. godini (ne uzimajući u obzir agrume i banane) u Hrvatsku iznosio je 73.468.371, izvoz je iznosio 20.747.827 eura, te negativna razlika iznosi 52.720.544 eura.

Obzirom na novo zasađene voćnjake i vinograde, posljednjih deset godina na području naše Županije znatno se povećala proizvodnja voća na obiteljskim gospodarstvima i poljoprivrednim tvrtkama, međutim za postizanje još boljih ekonomskih rezultata i bolje kakvoće voća neophodni su skladišni i hladni prostori za čuvanje voća. Da bi se povećala vrijednost visokokvalitetnih proizvoda također je potrebno kontinuirano poboljšanje pakiranja i konfekcioniranja proizvoda.

U Republici Hrvatskoj ukupni kapaciteti ULO hladnjača u centrima za otkup voća i povrća iznose oko 40.000 tona, a prema procjenama Hrvatske voćarske zajednice s obzirom na dosadašnja ulaganja u nove voćnjake za dvije do tri godine trebati će nam oko 100.000 tona. Problem je što ULO hladnjače nisu ravnomjerno raspoređene na cijelom području Republike Hrvatske i što su vlasnici veletrgovci, a ne udruge i zadruge voćara. Najveći broj otkupnih centara u zemlji okuplja tvrtka Agrofructus, specijalizirana za otkup i prodaju voća i povrća, a u Hrvatskoj posjeduje sedam velikih otkupnih centara, a od toga jedan u Osječko-baranjskoj županiji u Donjem Miholjcu. Kapacitet ULO-hladnjače u Donjem Miholjcu iznosi 2.500 tona. Također u Osječko-baranjskoj županiji se nalazi još ULO-hladnjača tvrtke Baretid kapaciteta 2.100 tona i tvrtke RABO d.o.o. kapaciteta 2.700 tona.

U cilju osiguranja potrebnih uvjeta za izgradnju važnog infrastrukturnog objekta u sektoru voća i povrća, Skupština Osječko-baranjske županije na 6. sjednici 28. studenoga 2017. godine prihvatila je pokretanje postupka izrade projektne i druge dokumentacije potrebne za izgradnju Regionalnog distribucijskog centra za voće i povrće. Izgradnja Regionalnog distribucijskog centra za voće i povrće planirana je u Eko-industrijskoj zoni Nemetin, na dijelu k.č.br. 10444/1 u k.o. Osijek, na kojoj je zasnovano prava građenja na građevinskom zemljištu u vlasništvu Grada Osijek u korist Osječko-baranjske županije.

U Republici Hrvatskoj prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (Vinski registar za 2017. godinu) ukupno je prijavljeno 19.671 ha vinograda, od toga na područje Županije otpada 11,8 % odnosno 2.326 ha. Vinogradarskom proizvodnjom na području Županije bavi se 655 poljoprivrednih gospodarstava od čega je 620 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, 21 trgovačko društvo, 11 obrta i tri ostali oblici. Ukupna prijavljena proizvodnja iznosila je 17.399,81 tona i 115.425,45hl vina. Po kvaliteti vina 93,5% odnosi se na kvalitetno vino, 3,8% vrhunsko vino i 2,7% ostalo vino.

Tablica 14. Površina i broj poljoprivrednih gospodarstava (PG)-a pod vinogradima na području Osječko-baranjske županije

	0,1 do 5 ha		5 do 10 ha		10 do 50 ha		50 do 100 ha		100 do 200 ha		> 200 ha		Ukupno	
OBŽ	Ha	Broj PG	Ha	Broj PG	Ha	Broj PG	Ha	Broj PG	Ha	Broj PG	Ha	Broj PG	Ha	Broj PG
	427	609	201	31	158	10	58	1	158	1	1.323	3	2.326	655
RH	11.596	38.659	1.381	205	2.211	124	747	12	1.208	8	2.528	6	19.671	39.014

Tablica 15. Prijavljena proizvodnja grožđa i vina za vinsku 2016* godinu po kategorijama kvalitete

Županija sjedišta	Grožđe(t)	Vino (hl)	Broj podnositelja	Vrhunsko vino	Kvalitetno vino)	Sortno vino	Vino bez ZOI	Ostalo vino	Ukupno (hl)
Bjelovarsko-bilogorska	286,09	1.666,62	50	0,00	174,50	1.150,42	332,70	9,00	1.666,62
Brodsko-posavska	256,64	1.331,36	61	82,00	951,70	49,00	224,96	23,70	1.331,36
Dubrovačko-neretvanska	8.095,64	53.027,77	309	9.763,07	33.673,00	2.267,45	5.843,74	1.480,51	53.027,77
Grad Zagreb	4.839,83	32.504,15	88	4.616,30	18.861,45	4.619,97	4.399,43	7,00	32.504,15
Istarska	16.015,89	104.961,11	731	14.756,05	67.576,51	5.348,57	17.028,40	251,58	104.961,11
Karlovačka	360,75	2.253,14	35	0,00	1.904,02	110,18	238,94	0,00	2.253,14
Koprivničko-križevačka	533,44	3.248,51	71	607,70	791,17	724,78	920,79	204,07	3.248,51
Krapinsko-zagorska	1.319,44	8.696,00	283	876,70	1.945,55	124,91	5.748,84	0,00	8.696,00
Ličko-senjska	60,65	371,39	9	165,31	51,98	0,00	154,10	0,00	371,39
Međimurska	3.497,59	22.580,32	148	10,00	17.417,80	827,82	3.726,30	598,40	22.580,32
Osječko-baranjska	17.399,81	115.425,45	109	4.343,00	107.976,40	2.219,17	454,00	432,88	115.425,45
Požeško-slavonska	8.012,83	53.309,67	114	7.649,78	43.312,98	1.710,61	612,80	23,50	53.309,67
Primorsko-goranska	2.731,20	18.251,59	75	651,31	14.046,26	2.143,95	1.364,27	45,80	18.251,59
Sisačko-moslavačka	432,52	2.694,75	54	0,00	1.846,75	79,50	764,80	3,70	2.694,75
Splitsko-dalmatinska	4.118,41	25.276,32	527	7.429,02	6.836,26	1.810,89	9.115,25	84,90	25.276,32
Šibensko-kninska	2.586,42	15.719,86	333	3.991,91	7.250,21	6,50	4.458,04	13,20	15.719,86
Varaždinska	1.422,08	9.393,20	183	734,60	2.722,66	514,57	5.421,37	0,00	9.393,20
Virovitičko-podravska	1.646,79	10.758,23	64	1.821,70	7.723,65	229,50	942,38	41,00	10.758,23
Vukovarsko-srijemska	14.234,21	97.364,44	61	6.015,03	59.096,40	27.206,22	5.030,79	16,00	97.364,44
Zadarska	808,38	4.245,14	165	2.406,97	321,25	79,00	1.375,42	62,50	4.245,14
Zagrebačka	4.449,06	30.222,57	410	687,84	10.290,56	8.523,03	10.584,96	136,18	30.222,57
Ukupno	93.107,67	613.301,59	3.880	66.608,29	404.771,06	59.746,04	78.742,28	3.433,92	613.301,59

Izvor: APPRRR (tablica 7. i 8.)

*Vinska godina 2016. godina (1.8. 2016.-31. 7. 2017.)

7. POVRTLARSKA PROIZVODNJA

Poljoprivredna proizvodnja je vrlo značajna gospodarska djelatnost u našoj županiji i zasigurno može predstavljati temelj razvoja gospodarstva. Povrtlarska proizvodnja, pored upotrebe suvremene poljoprivredne mehanizacije, tehnologije i znanja, zahtjeva znatno više radne snage nego što je to kod ratarskih kultura. Proizvodnja povrća je najintenzivnija grana biljne proizvodnje u pogledu ostvarivanja prihoda po jedinici površine. Potrebno je stoga poduzeti korake kako bi se proizvođači (prije svega obiteljska poljoprivredna gospodarstva) okrenuli dohodovnijim poljoprivrednim kulturama uz primjenu novih tehnologija i tako povećali svoju zaposlenost, prinos i osigurali veću dohodovnost vlastite proizvodnje.

Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju u Osječko-baranjske županije u 2017. godini 1.219 ha nalazi se pod povrtlarskim kulturama što je u odnosu na Republiku Hrvatsku (19.602 ha) 6,2%. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku ukupna vrijednost otkupljenog, a prodanog povrća u Republici Hrvatskoj u 2017. godini iznosila je 332.002.075 kuna, a uvoz svježeg povrća u 2017. godine u Hrvatsku iznosio je 80.839.106, izvoz je iznosio 19.792.245 eura, te negativna razlika iznosi 61.046.861 eura. Na području Osječko-baranjske županije najzastupljenije povrtlarske kulture su krumpir s 275 ha, grašak s 211 ha, paprika s 97,72 ha kupus s 81,61 ha, luk s 78,87 ha i grah s 77,78 ha.

Tablica 16. Pregled proizvodnje povrtlarskih kultura u razdoblju 2016. - 2017. godine na području Osječko-baranjske županije

Redni broj	Kulture	2016. godina	2017. godina
		Ha	Ha
1.	Batat	2,47	7,09
2.	Blitva	1,8	2,79
3.	Buča	23,48	5,33
4.	Bundeva	58,59	57,35
5.	Cvjetača	11,04	13,41
6.	Češnjak	19,71	32,63
7.	Čičoka	1,47	1,57
8.	Grah	139,7	77,78
9.	Grašak	240,09	211,26
10.	Kelj	10,1	7,14
11.	Krastavci i kornišoni	6,77	3,03
12.	Krumpir	247,63	275,4
13.	Kupus	70,19	81,61
14.	Luk	16,44	78,87
15.	Miješane povrtno kulture	208,65	204,12
16.	Mrkva	4,18	4,47
17.	Paprika	92	97,72
18.	Patliđan	11,02	5,22
19.	Peršin	5,4	4,32
20.	Poriluk	10,16	6,98
21.	Rajčica	16,59	14,78
22.	Salata	9,81	4,46
23.	Šparoge	4,63	5,46
24.	Tikva, tikvice	6,54	12,55
25.	Ostalo	6,67	5,36
	UKUPNO	1.223,66	1.219,13

Izvor: APPRRR

8. ŠTETE OD ELEMENTARNIH NEPOGODA U POLJOPRIVREDI NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE U 2017. GODINI

Zakon o zaštiti od elementarnih nepogoda ("Narodne novine" broj 73/97.), utvrdio je pojam elementarne nepogode, propisao mjere zaštite, prava i dužnosti sudionika zaštite, procjenu nastale štete i način pružanja pomoći stradalim područjima. Elementarnom nepogodom, u smislu Zakona, smatra se iznenadna velika nesreća koja prekida normalno odvijanje života, uzrokuje žrtve, štetu većeg opsega na imovini i/ili njen gubitak, te štetu na infrastrukturi i/ili okolišu, u mjeri koja prelazi normalnu sposobnost zajednice da ih sama otkloni bez pomoći. Elementarnu nepogodu uzrokuju prirodni, tehnički, tehnološki ili biološki događaji, a smatraju se i požari, poplave, suše, tuča, jaki mrazovi, izvanredno velika visina snijega, snježni nanosi i lavine, nagomilavanje leda na vodotocima, odroni zemljišta i druge pojave takva opsega koje, ovisno o mjesnim prilikama, uzrokuju bitne poremećaje u životu ljudi na određenom području.

U skladu sa Zakonom o zaštiti od elementarnih nepogoda i Metodologijom za procjenu štete od elementarnih nepogoda ("Narodne novine" broj 96/98.), elementarna nepogoda može se proglasiti za štete koje su uzrokovane elementarnim nepogodama, a koje su nastale kao izravna (direktna) šteta. Izravna šteta je šteta koja je neposredno nanijeta sredstvu odnosno dobru i utvrđuje se za sljedeće skupine dobara: građevine, opremu, zemljišta, dugogodišnje nasade, šume, stoku, obrtna sredstva, ostala sredstva i dobra.

Župan proglašava elementarnu nepogodu na području pojedinih jedinica lokalne samouprave ili na području cijele Županije, a obzirom na opseg posljedica i na temelju prvih priopćenja gradskih i općinskih povjerenstava za procjenu šteta od elementarnih nepogoda. Prva priopćenja u skladu s Metodologijom za procjenu štete od elementarnih nepogoda sadrže podatke o vrsti nepogode, veličini područja, oštećenoj imovini, posljedicama za stanovništvo i gospodarstvo te prvu procjenu štete s količinskim i novčanim pokazateljima. Šteta se prijavljuje u roku od osam dana od dana kada je nastala, a ako je nastajala u duljem razdoblju kao što su poplave ili suše, za početak nepogode uzima se dan proglašenja elementarne nepogode.

Procjena štete od elementarnih nepogoda u pravilu obavlja se odmah ili u najkraćem roku nakon nastanka ili njezinih prvih posljedica. Za ostvarivanje pomoći iz Državnog proračuna potrebno je da je jačina, opseg i posljedica takva da prelazi mogućnost lokalne samouprave da ih sama ukloni, da je poremećeno obavljanje gospodarske djelatnosti i odvijanje života uopće, da je elementarna nepogoda umanjila prinose pojedinih kultura za preko 30% po hektaru prema trogodišnjem prosjeku, da je potvrđena vrijednost ukupne štete veća od 20% proračuna jedinice lokalne samouprave za prethodnu godinu i da je vrijednost štete potvrđena.

Nakon proglašenja elementarne nepogode općinska i gradska povjerenstva za procjenu štete od elementarnih nepogoda utvrđuju štetu na svom području, te dostavljaju obrađene podatke u roku od 50 dana od početka elementarne nepogode Županijskom povjerenstvu za procjenu šteta od elementarnih nepogoda, koje utvrđuje ukupnu štetu na području Županije te dostavlja konačno izvješće Državnom povjerenstvu i nadležnim ministarstvima u roku od 60 dana od početka elementarne nepogode.

Radi kontinuiranog praćenja i analize podataka o elementarnim nepogodama u Republici Hrvatskoj, Državno povjerenstvo za procjenu štete od elementarnih nepogoda ustrojilo je 2014. godine primjenu jedinstvenog računalnog programa "Registar šteta od elementarnih nepogoda" putem kojega se unose svi navedeni podaci. Registar šteta sadrži podatke koji se odnose na vrstu šteta, vrijeme nastanka elementarne nepogode, štete po vrstama korisnika (fizičke i pravne osobe) te područje koje je zahvaćeno elementarnom nepogodom. Sadrži evidenciju svih prijavljenih šteta na području proglašenja elementarne nepogode na jednom mjestu, omogućuje veću preciznost pri unosu podataka te smanjuje mogućnost pogrešnog zbrajanja više vrsta unesenih šteta.

Na prijedlog Županijskog povjerenstva za procjenu šteta od elementarnih nepogoda, tijekom 2017. godine, župan Osječko-baranjske županije u nekoliko je navrata proglašavao stanje elementarne nepogoda na području Osječko-baranjske županije.

Sagledavajući stanje i opseg posljedica nastalih djelovanjem nepovoljnih vremenskih uvjeta olujnoga vjetra koji je dana 25. lipnja 2017. godine u večernjim satima zahvatilo područje Grada Đakova k.o. Široko Polje, Rješenjem od dana 3. srpnja 2017. godine proglašeno je stanje elementarne nepogode - olujni vjetar na području Grada Đakova za obrtna sredstva, dugogodišnje nasade, građevine i opremu.

Zbog nepovoljnih vremenskih uvjeta dugotrajne suše koja je zahvatila područje Grada Donjeg Miholjca i Općine Podravska Moslavina, Rješenjem od dana 30. kolovoza 2017. godine proglašeno je stanje elementarne nepogode - suše na području Grada Donjeg Miholjca i Općine Podravska Moslavina za skupinu dobara: obrtna sredstva.

Sagledavajući stanje i opseg posljedica nastalih djelovanjem izrazito visokih temperatura i dugotrajne suše koji su povezani sa nedostatkom vlage u tlu na području Osječko-baranjske županije, Rješenjem od 14. rujna 2017. godine proglašeno je stanje elementarne nepogode - suše na području Osječko-baranjske županije osim za područje Grada Donjeg Miholjca te općine Antunovac, Čeminac, Donja Motičina i Podravska Moslavina za sljedeće skupine dobara: obrtna sredstva i dugogodišnje nasade.

Na temelju dostavljenih konačnih izvješća gradskih i općinskih povjerenstava za procjenu štete od elementarnih nepogoda, Županijsko povjerenstvo za procjenu štete od elementarnih nepogoda izradilo je konačnu procjenu štete od elementarnih nepogoda - olujnoga vjetra i suše na području Osječko-baranjske županije koja je utvrđena u ukupnom iznosu od 251.665.674,74 kuna, a od toga šteta kod fizičkih osoba u iznosu 155.695.804,68 kuna i kod pravnih osoba u iznosu 95.969.870,06 kuna. U tablici 17. prikazana je ukupno utvrđena šteta za pravne i fizičke osobe po jedinicama lokalnih samouprava na području Osječko-baranjske županije u 2017. godini.

Šteta od olujnoga vjetra nastala na obrtnim sredstvima poljoprivrednoj proizvodnji, dugogodišnjim nasadima, opremi i građevinama na području Grada Đakova utvrđena je u ukupnom iznosu 3.136.162,48 kuna od toga kod fizičkih osoba u iznosu 2.970.276,97 kuna i kod pravnih osoba u iznosu 165.885,51 kuna. Dok je od toga šteta na poljoprivredi (obrotnim sredstvima poljoprivredne proizvodnje i dugogodišnjim nasadima) nastala u iznosu 2.884.959,64 kuna kod pravnih i fizičkih osoba.

Na temelju konačnog izvješća ukupna šteta od suše nastala na obrtnim sredstvima poljoprivredne proizvodnje i dugogodišnjim nasadima na području Osječko-baranjske županije osim za općine Antunovac, Čeminac i Donja Motičina utvrđena je u ukupnom iznosu 248.529.512,26 kuna od toga kod fizičkih osoba u iznosu 152.725.527,71 kuna i kod pravnih osoba u iznosu 95.803.984,55 kuna.

Tablica 17. Ukupno utvrđena šteta od olujnoga vjetra i suše na području Osječko-baranjske županije u 2017. godini

OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA		UKUPNO UTVRĐENE ŠTETE		
		Rješenje od 3. srpnja, 30. kolovoza i 14. rujna 2017. godine		
		FIZIČKE OSOBE	PRAVNE OSOBE	UKUPNO
1.	Beli Manastir	2.070.105,33	1.259.208,97	3.329.314,30
2.	Belišće	1.802.903,33	1.580.480,83	3.383.384,16
3.	Donji Miholjac	5.388.543,13	1.572.673,93	6.961.217,06
4.	Đakovo	20.589.878,88	530.388,97	21.120.267,85
5.	Našice	1.896.466,86	1.068.648,09	2.965.114,95

6.	Osijek	900.096,89	3.381.997,68	4.282.094,57
7.	Valpovo	3.343.711,18	4.693.493,76	8.037.204,94
8.	Bilje	7.848.828,14	4.293.758,56	12.142.586,70
9.	Bizovac	3.728.821,26	4.999.330,55	8.728.151,81
10.	Čepin	2.968.413,14	6.373.375,00	9.341.788,14
11.	Darda	3.393.204,45	118.602,15	3.511.806,60
12.	Draž	4.867.659,54	3.445.508,81	8.313.168,35
13.	Drenje	12.513.381,01	5.821.012,58	18.334.393,59
14.	Đurđenovac	5.178.689,52	2.334.671,90	7.513.361,42
15.	Erdut	1.553.322,17	5.874.736,77	7.428.058,94
16.	Ernestinovo	1.080.211,43	548.345,70	1.628.557,13
17.	Feričanci	388.351,15	1.016.520,79	1.404.871,94
18.	Gorjani	3.481.276,13	2.599.504,40	6.080.780,53
19.	Jagodnjak	3.634.567,20	1.602.558,52	5.237.125,72
20.	Kneževi Vinogradi	9.371.171,59	16.982.116,59	26.353.288,18
21.	Koška	2.889.371,98	3.073.535,60	5.962.907,58
22.	Levanjska Varoš	6.588.193,49	1.630.866,93	8.219.060,42
23.	Magadenovac	4.405.205,41	3.364.417,64	7.769.623,05
24.	Marijanci	2.307.650,08	2.255.130,57	4.562.780,65
25.	Petlovac	4.361.715,82	47.054,45	4.408.770,27
26.	Petrijevci	1.915.669,04	1.276.460,48	3.192.129,52
27.	Podgorač	1.931.946,85	4.106.503,21	6.038.450,06
28.	Podravska Moslavina	5.337.607,04	1.034.476,17	6.372.083,21
29.	Popovac	437.544,32	345.186,90	782.731,22
30.	Punitovci	3.714.059,03	1.883.607,94	5.597.666,97
31.	Satnica Đakovačka	2.614.345,43	1.043.204,13	3.657.549,56
32.	Semeljci	6.159.065,15	2.004.829,83	8.163.894,98
33.	Strizivojna	2.172.693,14	0,00	2.172.693,14
34.	Šodolovci	4.770.617,15	1.340.954,69	6.111.571,84
35.	Trnava	0,00	0,00	0,00
36.	Viljevo	3.707.592,66	1.168.167,52	4.875.760,18
37.	Viškovci	4.951.356,49	20.989,59	4.972.346,08
38.	Vladislavci	1.183.052,81	958.584,77	2.141.637,58
39.	Vuka	248.516,46	318.965,09	567.481,55
UKUPNO:		155.695.804,68	95.969.870,06	251.665.674,74

Izvor podataka: Županijsko povjerenstvo za procjenu štete od elementarnih nepogoda Osječko-baranjske županije

Vlada Republike Hrvatske je dana 28. prosinca 2017. godine donijela "Odluku o dodjeli sredstava žurne pomoći za ublažavanje posljedica elementarnih nepogoda u 2017. godini u Republici Hrvatskoj", prema kojoj se pomoć daje u postotku od potvrđene štete na: obrtnim sredstvima u poljoprivredi u postotku od 5,4 potvrđene štete, stambeno građevinskim objektima fizičkih osoba, komunalnoj i cestovnoj infrastrukturi u postotku od 21 od potvrđene štete te za nastale i potvrđene troškove pravnih osoba na obrani od elementarnih nepogoda, zbrinjavanju stanovništva i zdravstvenoj zaštiti u punom iznosu iskazane potvrđene štete.

Sredstva državnog proračuna dodijeljena su kao pomoć za ublažavanje posljedica elementarnih nepogoda po jedinicama lokalne samouprave na području Osječko-baranjske županije u ukupnom iznosu od 6.453.933,00 kuna od toga za štete nastale na obrtnim sredstvima u poljoprivredi u iznosu 6.435.699,00 kuna i za štete na stambeno građevinskim objektima fizičkih osoba u iznosu 18.234,00 kuna. U tablici 18. prikazan je raspored sredstava žurne pomoći po jedinicama lokalne samouprave na području Osječko-baranjske županije za poljoprivredu i stambene objekte fizičkih osoba u 2017. godini.

Tablica 18. Raspored sredstava žurne pomoći za poljoprivredu i stambene objekte na području Osječko-baranjske županije u 2017. godini

OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA		Poljoprivreda	Stambeni objekti fizičkih osoba	Ukupan iznos pomoći
1.	Belišće	113.751,00	0,00	113.751,00
2.	Donji Miholjac	167.334,00	0,00	167.334,00
3.	Đakovo	1.095.628,00	18.234,00	1.113.862,00
4.	Našice	69.780,00	0,00	69.780,00
5.	Osijek	813,00	0,00	813,00
6.	Valpovo	276.005,00	0,00	276.005,00
7.	Bilje	505.892,00	0,00	505.892,00
8.	Bizovac	13.653,00	0,00	13.653,00
9.	Čepin	97.186,00	0,00	97.186,00
10.	Darda	193.745,00	0,00	193.745,00
11.	Draž	324.765,00	0,00	324.765,00
12.	Drenje	224.679,00	0,00	224.679,00
13.	Erdut	2.786,00	0,00	2.786,00
14.	Ernestinovo	51.335,00	0,00	51.335,00
15.	Feričanci	4.249,00	0,00	4.249,00
16.	Gorjani	222.307,00	0,00	222.307,00
17.	Jagodnjak	1.648,00	0,00	1.648,00
18.	Kneževi Vinogradi	464.555,00	0,00	464.555,00
19.	Koška	12.594,00	0,00	12.594,00
20.	Levanjska Varoš	453.236,00	0,00	453.236,00
21.	Magadenovac	98.438,00	0,00	98.438,00
22.	Petlovac	231.335,00	0,00	231.335,00
23.	Petrijevci	108.796,00	0,00	108.796,00
24.	Podravska Moslavina	277.949,00	0,00	277.949,00
25.	Popovac	70,00	0,00	70,00
26.	Punitovci	241.458,00	0,00	241.458,00
27.	Satnica Đakovačka	162.231,00	0,00	162.231,00
28.	Semeljci	299.838,00	0,00	299.838,00
29.	Strizivojna	98.315,00	0,00	98.315,00
30.	Šodolovci	230.569,00	0,00	230.569,00
31.	Viljevo	113.435,00	0,00	113.435,00
32.	Viškovci	274.461,00	0,00	274.461,00
33.	Vuka	2.863,00	0,00	2.863,00
UKUPNO:		6.435.699,00	18.234,00	6.453.933,00

Izvor podataka: Državno povjerenstvo za procjenu štete od elementarnih nepogoda

II. STOČARSKA PROIZVODNJA

Stočarska proizvodnja ima važnu ulogu u poljoprivrednoj djelatnosti Republike Hrvatske s udjelom od oko 36% vrijednosti ukupne poljoprivredne proizvodnje. U strukturi stočarske proizvodnje najvažniju ulogu imaju govedarstvo, svinjogojstvo, peradarstvo te ovčarstvo i kozarstvo. Posljednjih godina bilježi se intenzivan proces restrukturiranja u stočarskom sektoru, pri čemu se ova proizvodnja već dulje razdoblje nalazi u nepovoljnim tržišnim uvjetima. Proizvodnja mlijeka predstavlja osnovicu govedarske proizvodnje, na koju je najvećim dijelom naslonjena proizvodnja goveđeg mesa.

1. GOVEDARSKA PROIZVODNJA

Govedarska proizvodnja najznačajnija je grana stočarstva i jedna je od najvažnijih grana ukupne poljoprivredne proizvodnje. Osim što se u sustavu govedarske proizvodnje osiguravaju značajni proizvodi (mlijeko i meso) njezina je važnost posebice naglašena zbog komplementarnosti s ratarskom proizvodnjom. Uz to što su goveda veliki potrošači ratarskih proizvoda oni u značajnoj mjeri doprinose prirodnom povećanju plodnosti tla. Govedarska proizvodnja (goveda živa i proizvodnja sirovog kravljeg mlijeka) čini 26,6% vrijednosti ukupne poljoprivredne proizvodnje i oko 52,% vrijednosti stočarstva (u izračunu postotka vrijednosti pojedine proizvodnje u ukupnoj vrijednosti poljoprivredne proizvodnje korišteni su podaci Državnog zavoda za statistiku, Godišnji otkup i prodaja poljoprivrednih proizvoda u 2017. godini).

Kako bi govedarska proizvodnja postala konkurentna na otvorenom tržištu i u cijelosti zadovoljila domaće potrebe za mlijekom i mesom nužno je u govedarstvu uspostaviti nove proizvodne sustave koji će svojom veličinom proizvodne jedinice, razinom proizvodnje te primjenom tehnološkog procesa moći nositi sa proizvodnim sustavima drugih razvijenih stočarskih zemalja. Proces smanjivanja proizvodnih kapaciteta u govedarstvu otvara naglašeniju proizvodnu specijalizaciju proizvođača i to na proizvodnju mlijeka i tov junadi.

1.1. Brojno stanje goveda

Tablica 19. Brojno stanje goveda u Osječko-baranjskoj županiji i Republici Hrvatskoj za 2013. – 2017. godinu

Godina	Goveda			Krave		
	Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija	OBŽ/RH %	Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija	OBŽ/RH %
2013.	470.329	80.050	17,02	180.946	25.699	14,20
2014	462.568	82.145	17,76	178.827	26.519	14,83
2015.	472.299	87.867	18,6	174.805	26.238	15,00
2016.	462.361	84.258	18,22	167.628	24.528	14,6
2017	466.215	86.292	18,51	160.560	23.500	14,6

Izvor: Godišnje izvješće za 2013. - 2017 godinu - Hrvatska poljoprivredna agencija, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Podaci u Godišnjem izvješću Hrvatske poljoprivredne agencije za 2017. godinu pokazatelj su trenutnog stanja u govedarskoj proizvodnji Republike Hrvatske. Ukupan broj krava u 2017. godini je iznosio 160.560 krava, što predstavlja smanjenje za 4% prema prethodnoj godini. Ukupan broj goveda u Republici Hrvatskoj na godišnjoj razini karakterizira veliki uvoz teladi za tov (~100.000 godišnje) i smanjenje ukupnog broja krava (4%). Tako je tijekom zadnjih pet godina izgubljeno više od 20.000 krava, te je registrirano znatno manje nove teladi. Trenutna populacija krava ne može osigurati dostatne količine kvalitetne teladi za tov, pa se tržišne potrebe namiruju uvozom teladi iz drugih zemalja Europske Unije (najvećim dijelom iz Rumunjske). Od ukupnog broja uvezenih goveda manje od 2% su rasplodne junice i krave prvotelke. Najveći broj uvezenih rasplodnih grla (70%) dolazi iz Njemačke i Nizozemske. U izvozu dominiraju utovljena junad i krave za klanje, pri čemu junad odlazi najvećim dijelom u Libanon, a krave u Austriju. Izvoz goveda pokriva približno 30% uvoza, a značajan udio izvezene junadi predstavljaju grla rođena u drugim zemljama EU, a tovljena u Hrvatskoj.

1.2. Proizvodnja mlijeka

Tablica 20. Pregled otkupljenih količina mlijeka(kg)

Godina	Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija	%
2009.	675.246.913	140.770.481	20,8
2010.	623.881.162	135.008.408	21,6
2011.	626.407.108	148.570.280	23,7
2012.	602.364.638	158.276.650	26,3
2013.	503.851.844	124.108.922	24,6
2014.	522.694.451	141.031.854	27,0
2015.	513.406.175	148.930.366	29,0
2016.	489.645.699	146.861.750	30%
2017.	476.773.218	142.859.149	30%

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, Godišnje izvješće za 2017. godinu, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Proizvodnja mlijeka u Hrvatskoj u 2017. u odnosu na 2016. godinu smanjena je za oko 2,7%, u Osječko-baranjskoj županiji također je zabilježeno smanjenje proizvodnje u odnosu na 2016. godinu oko 2,8%. U 2016. godini, na području Županije otkupljeno je 142.859.149 kilograma što čini 30% ukupno otkupljenih količina mlijeka. Uzimajući u obzir činjenicu kako Županija raspolaže velikom proizvodnom bazom za proizvodnju biljne hrane i mogućnost proizvodnje kvalitetne krme, postoji značajni prostor za daljnje povećanje proizvodnje mlijeka. Godišnje potrebe za govedarskim proizvodima u Republici Hrvatskoj su: 1,2 milijarde litara mlijeka, što predviđa potrošnju 260 litara po stanovniku, te 68.150 tona govedeg mesa što pretpostavlja potrošnju 14 kilograma po stanovniku. Tijekom 2017. godine otkupljeno je 476.773.218 kg mlijeka od strane 34 mljekara i 10 registriranih malih obiteljskih sirana koje prerađuju mlijeko proizvedeno na vlastitom gospodarstvu. Mlijeko je otkupljeno od 7.026 hrvatskih seoskih gospodarstva i velikih farmi proizvođača mlijeka.

Tablica 21. Pregled broja isporučitelja kravljeg mlijeka

Godina	Broj isporučitelja u RH	Broj isporučitelja OBŽ	Udio u ukupnom broju isporučitelja %
2008.	27.449	1.675	6,1
2009.	23.690	1.590	6,6
2010.	19.937	1.367	6,9
2011.	17.366	1.214	7,0
2012.	14.874	1.077	7,2
2013.	12.639	917	7,3
2014.	11.092	729	6,6
2015.	9.948	643	6,5
2016.	8.376	566	6,7
2017.	7.026	496	7,0

Izvor: Godišnje izvješće za 2009.-2017 godinu - Hrvatska poljoprivredna agencija, Godišnje izvješće, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Od ukupno 496 proizvođača mlijeka s područja Osječko-baranjske županije u 2017. godini 336 proizvođača koji proizvode do 50.000 kilograma mlijeka godišnje, isporučili su 5.996.394 kilograma (4,2%), a 160 proizvođača isporučili su 136.862.755 (95,8%) kilograma mlijeka. Posljedica dugogodišnjeg trenda pada isporučitelja i broja krava, uglavnom kombiniranih pasmina, na obiteljskim gospodarstvima orijentiranim na proizvodnju mlijeka a koja dominiraju u strukturi govedarskih farmi, kao posljedica intenzivnog restrukturiranja sektora, rezultira nedostatnim brojem teladi za tov koji se nadomješta uvozom, a što može uzrokovati nestabilnost tova junadi.

Tablica 22. Pregled proizvođača mlijeka prema proizvodnji u 2013. - 2017. godina

	Do 50.000 kg		Preko 50.000 kg	
	Broj proizvođača	Isporučena količina	Broj proizvođača	Isporučena količina
2014.	538	8.496.370	191	132.535.484
	74%	6%	26%	94%
2015	458	7.586.597	185	141.343.769
	71%	5,1%	29	94,9%
2016.	399	7.078.922	167	139.782.828
	70%	4,8%	30%	95,2%
2017.	336	5.996.394	160	136.862.755
	68%	4,2%	32%	95,8%

Izvor: Godišnje izvješće za, 2014. - 2017 godinu - Hrvatska poljoprivredna agencija, Godišnje izvješće, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Prema pasminskoj strukturi u Hrvatskoj simentalnoj pasmini pripada 100.078 krava (62,5%), holstein 38.379 krava (23,9%), smeđoj 4.359 krava (2,7%), križancima 9.500 krava (5,9%), a ostale pasmine (mesne i izvorne) uključuju 7.839 krava (4,6%).

Tablica 23. Pregled krava po pasminskim skupinama u 2017. godini

	Pasminske skupine krava			
	Mliječna	Mesna	Izvorne	Križanci
Republika Hrvatska	143.221	5.718	2.121	9.500
Osječko-baranjska županija	21.747	1.228	36	489

Izvor: Godišnje izvješće za 2017 godinu - Hrvatska poljoprivredna agencija, Godišnje izvješće, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Prosječna proizvodnja mlijeka u simentalnoj pasmini iznosi 5.080 kg mlijeka, s 4,1% m.m. i 3,33% bjelančevina. U holstein pasmini je prosječna proizvodnja 7.889 kg mlijeka, s 4,00% m.m. i 3,30% bjelančevina. Za smeđu pasminu prosječna proizvodnja je 5.569 kg mlijeka, s 4,1% m.m. i 3,5% bjelančevina. Za sve pasmine ostvarena je prosječna proizvodnja od 5.457 kg mlijeka s 4,00% m.m. i 3,3% bjelančevina. Tijekom 2017. godine je 95,6 % mlijeka bilo I. razreda i svega 4,4 % mlijeka II razreda. Utvrđena prosječna kvaliteta mlijeka.

1.3. Problematika u govedarskoj proizvodnji

Problematika u govedarskoj proizvodnji na području Osječko-baranjske županije je višestruka. Niža razina proizvodnje mlijeka po grlu u odnosu na ostale zemlje EU ne mogu osigurati konkurentnost govedarstva u uvjetima otvorenog tržišta, pa je Republika Hrvatska i dalje prisiljena uvoziti mlijeko i meso da bi zadovoljila vlastite potrebe, legalizacija proizvodnih objekata u stočarskoj proizvodnji, prezaduženost proizvođača, nedostatak domaćeg tovnog materijala, spora provedba programa raspolaganja poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske i svakako neinformiranost o uvjetima, načinu proizvodnje i poticanja poljoprivrednih proizvođača ulaskom Hrvatske u EU. Jedan od razloga sadašnjeg stanja u govedarstvu je djelomična provedba Operativnog programa razvitka govedarske proizvodnje kojeg je donijela Vlada RH u 2004. godini, kojim je bila predviđena izgradnja 1.200 novih mliječnih farmi prosječnog kapaciteta od 40 krava, 6.000 postojećih adaptiranih farmi prosječne veličine 15 krava i 228 novih farmi proizvodnog sustava krava-tele, s prosječno 60 krava. Za provedbu Programa HBOR je osigurao kreditna sredstva u iznosu od 2.467.594.060,00 kuna s rokom povrata do 15 godina i 2 godine počeka i kamatnu stopu od 4%, uz kapitalna ulaganja do 50% od odobrenog kredita, odnosno do 3.500.000,00 kuna. Potpisana su 231 ugovora. Planirano je da se nakon provedbe Programa proizvodnjom mlijeka bavi 49.520 gospodarstava. Hrvatska ima na kraju 2017. godine ima samo 7.026 gospodarstava koja se bave proizvodnjom mlijeka, a uvoz tovnog junadi se povećava.

Tablica 24. Veličina stada mliječnih i kombiniranih pasmina krava u Osječko-baranjskoj županiji

Veličina stada	Broj posjednika				Broj krava			
	2014.	2015.	2016	2017	2014.	2015.	2016	2017
1-5	824	789	773	733	1.891	1.934	1.684	1.594
6-10	198	203	170	166	1.469	1.624	1.304	1.295
11-15	97	89	102	172	1.234	1.153	1.318	2.994
16-20	57	54	48		1.007	966	866	
21-25	25	26	25		572	598	577	
26-30	21	21	13		600	590	368	
31-50	25	26	40	51	1.095	1.003	1.489	2.363
51-100	18	19	13		1.282	1.257	910	
101-250	14	15	13		11	2.231	2.308	
251-500	24	22	18	21	11.258	1.003	8.912	13.610
501-1000								
>=1001	2	2	3		3.505	4.128	5.105	
	1.309	1.266	1.218	1.154	26.519	26.328	24.528	23.500

Izvor: Godišnje izvješće za 2014., - 2017 godinu - Hrvatska poljoprivredna agencija, Godišnje izvješće, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Broj posjednika krava u 2017. godini u odnosu na 2016. godinu na području Osječko-baranjske županije smanjen je za 64, a broj krava manji je za 1.028 komada.

Tablica 25. Otkup kravljeg mlijeka za razdoblje 2013. - 2017. godina

Naziv mljekare	Količina (kg)					Udio u količini 2017.(%)
	2013.	2014.	2015.	2015.	2017.	
Dukat	183.067.836	183.184.417	192.729.132	190.368.353	202.263.197	42,42
Vindija	138.655.132	136.500.276	133.212.936	137.790.010	131.635.797	27,61
Meggle Hrvatska	32.172.767	35.658.478	35.122.626	29.870.876	30.869.891	6,47
Belje d.d.	55.078.570	80.781.720	74.351.977	58.257.809	55.840.944	11,71
Ledo d.d.	11.110.417					
Ukupno	420.084.722	436.124.891	400.293.735	416.287.048	420.609.829	88,21

Izvor: Godišnje izvješće za 2013. - 2017 godinu - Hrvatska poljoprivredna agencija, Godišnje izvješće, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Osim navedenog, ima i drugih čimbenika koji znakovito utječu na sadašnje stanje i trendove u govedarskoj proizvodnji. To je visoka cijena kapitala i imputa, kao i struktura vlasništva prerađivačke industrije. Posebno je naglašen problem cjenovnih odnosa u otkupu sirovina. Naime u zemljama članicama EU veliki broj klaonica i mljekara u suvlasništvu je i proizvođača sirovine, što je vrlo bitno pri formiranju otkupne cijene. U Hrvatskoj cijenu mlijeka mljekare formiraju sa svakim proizvođačem pojedinačno, s tim da se za utvrđivanje cijene, podaci o kvaliteti mlijeka koriste od Središnjeg laboratorij za kontrolu mlijeka u Križevcima (sadržaj bjelačevina, mlječne masti, broja mikroorganizama i somatskih stanica, prisutnost rezuida). Način formiranja cijene i sam njen iznos za standard kilograma predstavlja poslovnu tajnu.

Svaka mljekara utvrđuje cijenu mlijeka samostalno, s time da je standard kvalitete, odnosno sadržaj mlječne masti od 4,2% i sadržaja bjelačevina od 3,4%, broj mikroorganizama manji od 100.000 u 1 mililitru i broj somatskih stanica manji od 400.000 u 1 mililitru. Za utvrđivanje kvalitete mlijeka mjerodavan je Središnji laboratorij za kontrolu mlijeka u Križevcima.

Republika Hrvatska po razvijenosti poljoprivredne proizvodnje i proizvodnje mlijeka, značajno zaostaje za članicama Europske unije. Udio uvoza gotovih mliječnih proizvoda, je u ogromnom porastu, u 2016. godini negativna bilanca iznosila je 121 milijun eura, a u 2017. godini ona je u minusu 174.274.169 eura.

Tablica 26. Ukupne težine (t) klasiranih goveđih trupova po kategorijama za period 2010.- 2017. godine - RH i uvoz

Godina	Republika Hrvatska	Uvoz	Ukupno
2010.	51.689	3.343	55.032
2011.	51.133	2.668	53.801
2012.	44.654	2.020	46.674
2013.	45.747	2.003	47.750
2014.	42.271	2.064	44.335
2015.	39.542	2.489	42.031
2016	41.755	2.956	44.711
2017	39.974	2.590	42.564

Izvor: Godišnje izvješće za 2010. - 2017. godinu - Hrvatska poljoprivredna agencija, Godišnje izvješće, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Uzimajući u obzir činjenicu da se 60% tovnog materijala uvozi razvidno je kako ova grana proizvodnje ima budućnost ako se Hrvatska u narednom razdoblju usmjeri prema razvoju govedarske proizvodnje (povećanje broja krava) kako bi se osigurala dostatne količine tovnog junadi, obzirom da je zabilježen smanjen broj teladi na istočnoeuropskom tržištu. U 2017. godinu u Hrvatsku uvezeno je goveđeg mesa u vrijednosti 82 milijuna eura, a u istom razdoblju izvezeno je goveđeg mesa u vrijednosti 24,5 milijuna eura.

Mljekarski sektor suočava se s ozbiljnim problemima, ulaskom Hrvatske u EU došlo je do naglog porasta uvoza gotovih mliječnih proizvoda, a situacija je dodatno otežana tržišnim poremećajem, neuravnoteženom ponudom i potražnjom na svjetskoj razini, gdje ulogu ima produženje ruske zabrane uvoza poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda podrijetlom iz Unije do kraja 2017. Posebno su pogođeni mali poljoprivrednici, čime se ugrožavaju društvene strukture u ruralnim područjima.

Radi poremećaja u sektoru mlijeka Europska Komisija donijela je 8. rujana 2016. godine Delegiranu uredbu 2016/1613 o pružanju iznimne potpore za prilagodbu proizvođačima mlijeka i poljoprivrednicima u drugim sektorima stočarstva. Državama članicama stavljeno je na raspolaganje potpora Unije u ukupnom iznosu od 350.000.000 EUR kako bi se proizvođačima mlijeka i/ili poljoprivrednicima u sektorima proizvodnje goveđeg i telećeg mesa te proizvodnje svinjskog, ovčjeg i kozjeg mesa pružila iznimna potpora za prilagodbu. Od tog iznosa 1.517.133 EUR-a dobila je Hrvatska s tim da isti iznos za istu namjenu može osigurati u svom proračunu, a što je Hrvatska i osigurala. Ukupni iznos od 22.707.839,90 kuna isplaćen je posjednicima krava u maksimalnom iznosu od 300,00 kn/grlo u travnju 2017. godine.

Ministarstvo poljoprivrede 28. travnja 2017. godine donijelo je Odluku za isplatu naknade posjednicima životinja zbog pada mliječnosti uslijed cijepljenja protiv bolesti kvrgave kože, koja je u Republici Hrvatskoj provedeno u razdoblju od kolovoza do studenog 2016. godine, sukladno Provedbenoj odluci Komisije (EU) 2016/2009 od 15. studenoga 2016. o odobravanju programa cijepljenja protiv bolesti kvrgave kože koje podnose države članice i Provedbenoj Odluci Komisije (EU) 2016/2008 od 15. studenoga 2016. o mjerama nadzora zdravlja životinja u pogledu bolesti kvrgave kože u određenim državama članicama. Naknada za pad mliječnosti kod životinja uslijed njihovog cijepljenja protiv bolesti kvrgave kože dala se posjednicima životinja koji su u sustavu kontrole kvalitete mlijeka u Hrvatskoj poljoprivrednoj agenciji, a koji su isporučili mlijeko otkupljivačima u zadnjem referentnom mjesecu prije cijepljenja, odnosno srpnju 2016. godine, u ukupnom iznosu od 19.113.498,60 kuna za 7.248 posjednika životinja.

Dana 30 listopada 2017. godine radi pada mliječnosti uslijed cijepljenja protiv bolesti kvrgave kože, koje je u Republici Hrvatskoj provedeno u 2017. godini sukladno Provedbenoj Odluci Komisije (EU) 2016/2009 od 15. studenoga 2016. godine o odobravanju programa cijepljenja kvrgave kože koje podnose države članice i Provedbenoj odluci Komisije (EU) 2016/2008 od 15. studenoga 2016. godine o mjerama nadzora životinja u pogledu bolesti kvrgave kože u određenim državama članicama, Ministarstvo je donijelo Odluku o isplati naknade zbog pada mliječnosti kod životinja uslijed cijepljenja protiv bolesti kvrgave kože. Naknada se isplatila posjednicima životinja koji su u sustavu kontrole kvalitete mlijeka u Hrvatskoj poljoprivrednoj agenciji, a koji su isporučili mlijeko otkupljivačima u zadnjem referentnom mjesecu prije cijepljena, odnosno travnju 2017. godine u ukupnom iznosu od 19.733.587,91 kuna za 6552 posjednika životinja.

2. SVINJOGOJSKA PROIZVODNJA

Važnost svinjogojstva u stočarskoj proizvodnji i ukupnom gospodarstvu Republike Hrvatske proizlazi iz njegove ekonomske i biološke važnosti. Svinjogojska proizvodnja je najvažniji izvor mesa za opskrbu domaćeg tržišta, nadalje svinjogojstvo ima veliku ulogu u oplemenjivanju ratarskih proizvoda, a utječe i na razvoj drugih grana gospodarstva: prerada mesa, proizvodnja hrane za životinje, građevinarstvo itd. U svinjogojskoj proizvodnji je zbog brzog obrta životinja relativno brz povrat uloženi sredstava. Biološka važnost svinjogojstva proizlazi iz mogućnosti vrlo dobrog iskorištavanja žitarica, uljarica, ali i nekih nusproizvoda koji nastaju u prehrambenoj industriji.

Sadašnja svinjogojska proizvodnja procjenjuje se da zadovoljava 2/3 hrvatskih potreba. Svinjogojstvo u vrijednosti stočarske proizvodnje sudjeluje s 25%, dok je u sveukupnoj vrijednosti poljoprivredne proizvodnje s 12,8%, a čini najvažniju proizvodnju mesa u Hrvatskoj.

Tablica 27. Broj krmača u Republici Hrvatskoj

	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Krmače	135.000	136.000	109.000	98.000	106.000	99.000	96.000	100.000	102.000

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, Godišnje izvješće, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Hrvatska, iako ima prirodne, agroekološke prednosti za razvitak stočarstva, a u tome i svinjogojstva, ne pokriva potrebe prehrane pučanstva (kao i turističke potrošnje) pa razliku podmiruje uvozom. Hrvatska, naime, uz potrošnju od oko 24 kg svinjskog mesa od čega 15 kg svježeg mesa, hrvatska proizvodnja svinjskog mesa nije dovoljna. U 2017. godini u Hrvatsku je uvezeno svinjskog mesa u vrijednosti 197,5 milijuna eura, a izvezeno u istom razdoblju svinjskog mesa u vrijednosti 18,9 milijuna eura. Brojno stanje svinja u Republici Hrvatskoj nije zadovoljavajuće, odraz je nestabilnosti tržišne situacije, odnosno promjenjivosti ponude i potražnje bez ugovaranja proizvodnje. Veliku nestabilnost svinjskog tržišta u Hrvatskoj izaziva i nekontroliran uvoz svinjskog mesa koji za posljedicu ima stagnaciju ili potpuni prestanak proizvodnje u manjim proizvodnim jedinicama.

Tablica 28. Ukupan broj klasiranih svinjskih trupova RH - Uvoz, od 2011. - 2017. godine

Godina	Ukupno	Republika Hrvatska	Uvoz
2011.	1.253.660	1.050.676	202.984
2012.	1.208.214	1.024.602	183.612
2013.	1.102.868	981.468	121.400
2014.	976.705	806.645	170.060
2015.	1.088.640	837.652	250.988
2016.	1.127.063	892.044	235.017
2017.	1.000.463	816.546	183.917

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, Godišnje izvješće za 2017. godinu
Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Velike fame su u 2017. godini povećale broj stavljenih grla u tov za 9,5% kao i broj isporučениh grla na klanje za 8,5%. Za uspješno funkcioniranje velikih svinjogojskih farmi u poljoprivrednim tvrtkama treba osigurati znatan dio kapitala kako bi se proizvele dovoljne količine rasplodnog i tovnog materijala. Te bi farme morale biti nukleus proizvodnje kvalitetnog rasplodnog materijala za obnovu stada poljoprivrednih gospodarstava.

Kontrola proizvodnosti kvalitetnog rasplodnog materijala posebice u obiteljskim gospodarstvima jedan je od preduvjeta stvaranja i uzgoja selekcioniranih svinja, koje će biti visoko vrijedna genetska osnova za kvalitetne tovljenike s visokim postotkom mesne jedinice. Samo s takovim proizvodnim potencijalom uzgajivači naše Županije mogu konkurirati na visokom zahtjevnom tržištu svinjskog mesa u Republici Hrvatskoj, a i u Europi.

2.1. Problematika u svinjogojstvu

Osnovna karakteristika u svinjogojskoj proizvodnji na području Osječko-baranjske županija kao i na cijelom području Hrvatske je permanentno variranje i uglavnom opadanje opsega proizvodnje uz istovremeno ozbiljno pogoršanje naturalnih pokazatelja. Na većini velikih svinjogojilišta proizvodnja je zadržana uz manje ili veće smanjenje opsega, dok je veliki broj malih proizvođača na privatnom sektoru prestao sa proizvodnjom bez realne šanse da je ponovo zasnuje. Poseban problem predstavlja smanjenje broja krmača i suprasnih nazimica.

Jedan od razloga sadašnjeg stanja u svinjogojstvu je djelomična provedba Operativnog programa razvitka svinjogojske proizvodnje kojeg je donijela Vlada RH u 2005. godini, kojim je predviđeno da se do 2010. godine izgradi 175 farmi za proizvodnju prasadi sa tovom prosječnog kapaciteta od 150 krmača, 75 farmi za proizvodnju prasadi prosječnog kapaciteta od 150 krmača, 73 farme za tov svinja sa godišnjim ukupnim tovom od 3.250 komada tovljenika i 19 farmi za proizvodnju nazimica prosječnog kapaciteta od 150 krmača. Za provedbu Programa HBOR je osigurao kreditna sredstva u iznosu od 2.467.594.060,00 kuna, koja su se odobravala korisniku na rok do 15 godina uz 2 godine počeka i kamatnu stopu od 4% uz povrat kapitalnih ulaganja do 50 % investicije, ali ne više od 3.500.000,00 kuna. Od ukupno planiranih 342 farme koliko se planiralo izgraditi provedbom Programa potpisan je 31 ugovor.

Uzroke nepovoljnog stanja svinjogojstva, treba tražiti u nedovoljnom ulaganju u ovaj sektor, nedovoljnom broju krmača visoko kvalitetnog genetskog potencijala, na kojima bi se trebao temeljiti genetski napredak u svinjogojstvu. Razlozi za ovakvo stanje su brojni, a među njima je sigurno i nepovezanost proizvođača u proizvođačke organizacije, kao i vlasništvo klaonica i preradbenih kapaciteta. Osim toga proizvođači svinja u drugim zemljama EU povlače značajna sredstva kroz programe ruralnog razvoja, te na taj način mogu po niskim cijenama plasirati svoju proizvodnju.

3. OVČARSKA PROIZVODNJA

Brojno stanje ovaca u Republici Hrvatskoj je u stalnom porastu. Ovčarska se proizvodnja većinom odvija na ekstenzivnom poljoprivrednom području uz uspostavu intenzivnih proizvodnih jedinica.

Tablica 29. Ukupan broj posjednika i ovaca upisanih u Jedinствени registar ovaca u 2017. godini

Broj posjednika		Broj ovaca	
Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija	Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija
19.500	921	648.818	40.985

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, Godišnje izvješće za 2017. godinu Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije.

Ukupan broj posjednika ovaca u Hrvatskoj je 19.500 posjednika od toga 921 je s područja Osječko-baranjske županije, a ukupan broj ovaca je 648.818 ovaca od toga s područja Osječko-

baranjske županije je 40.985 komada. U Republici Hrvatskoj godišnje 395 proizvođača isporučuje 3.826.861 kilograma ovčjeg mlijeka, od toga s područja Osječko-baranjske županije 3 proizvođača isporučuju ukupno 29.547 kilograma ovčjeg mlijeka. Prema ocjeni stručnjaka, naša Županija kao i cijela Republika Hrvatska, ima velike mogućnosti za držanje, ishranu i uzgoj ovaca, koje nisu dovoljno iskorištene. Nužno je uspostaviti ekonomsko isplative veličine stada, na kojima će obiteljska poljoprivredna gospodarstva ostvarivati svoje prihode, te genetski unaprijediti postojeću genetiku s plemenitim pasminama.

4. KOZARSKA PROIZVODNJA

Do nedavno ekstenzivan sustav proizvodnje se mijenja u novije doba uvođenjem intenzivne proizvodnje mesa i mlijeka. Ova proizvodnja (zajedno s ovčarstvom) predstavlja alternativne sustave, koji će biti važni u prilagodbi proizvodnje uvjetima EU, zbog njegove manje konkurencije. Za kozarsku proizvodnju u Republici Hrvatskoj može se reći da ima iste osobine kao i ovčarska proizvodnja.

Tablica 30. Ukupan broj posjednika i koza upisanih u Jedinствeni registar koza u 2017. godini

Broj posjednika		Broj koza	
Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija	Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija
5.443	322	78.759	1.812

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, Godišnje izvješće za 2017. godinu Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije.

U pogledu postojećih ograničenja u kozarstvu, ona su slična stanju ovčarstva, kao što je ne postojanje rajonizacije uzgojnih područja, u prosjeku nedovoljna educiranost uzgajivača-kozara, nerazvijeno tržište proizvoda i nepostojanje standarda. U novije doba javlja se veći broj proizvođača s proizvodnjom sira u kojem dominira ekološka proizvodnja. U 2017. godini povećan je uvoz živih ovaca i koza u odnosu na 2016. godinu s 1.254 na 2.399 tona. U istom razdoblju smanjen je uvoz ovčjeg i kozjeg mesa s 1.624 tona na 1.456 tona. Ukupan broj koza u Hrvatskoj je 78.759 komada od toga s područja Osječko-baranjske županije je 1.812 komada.

5. KONJOGOJSKA PROIZVODNJA

Konjogojska proizvodnja u Republici Hrvatskoj nema veliki proizvodni značaj, dok konjogojstvo kao dio stočarske proizvodnje za područje Osječko-baranjske županije ima gospodarsku, a nadasve kulturnu vrijednost. Ova proizvodnja ima statusno mjesto u Županiji, a najznačajniji subjekt je Državna ergela Đakovo i Lipik. Ova ergela osim provedbe uzgojno-seleksijskog rada na Lipicanu u konjogojskim udrugama osigurava i potrebit muški rasplodni materijal i na taj način direktno unapređuje razvoj konjogojstva.

Tablica 31. Brojno stanje konja na području Osječko-baranjske županije u 2017. godini

Osječko-baranjska županija	
Ukupan broj konja	Ukupan broj konja
1 764	1 764

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu Osječko-baranjske županije

Na području Osječko-baranjske županije u 2017. godine bilo je ukupno 1.764 konja, najzastupljenija je lipicanska pasmina s 562 grla koje posjeduje 171 vlasnika. Trenutačno stanje konjogojstva u Osječko-baranjskoj županiji je usko vezano s problematikom sela: starosna struktura stanovništva i problematikom u poljoprivrednoj proizvodnji. Sadašnji rasplodni materijal osigurava kvalitetan napredak i značajan pomak ka boljem, no nedovoljan je broj mladih ljudi na selu zainteresiran za uzgoj, a posebice razvoj konjičkog sporta. Naime, plasman uzgojenih i obučenih konja je dobar izvozni proizvod za tržište, kako naše, tako i europsko.

Jedan od najznačajnijih uzgajivača konja na području Osječko-baranjske županije je Državna ergela Đakovo i Lipik, koja ima oko 180 konja. U 2006. godini pokrenut je postupak izgradnje jednog od najvećih projekata u povijesti Ergele izgradnja jahaone vrijednosti oko 20.000.000,00 kuna, do sada je realizirano oko 80% radova, a sam dovršetak ovisit će o visini osiguranih sredstava u državnom proračunu za tu namjenu. Projekt ima veliko značenje ne samo za Grad Đakovo nego i za cijelo slavonsko-baranjsku regiju. Prostor i sastavni objekti Jahaonice namijenjeni su organiziranju i održavanju škole jahanja, dresure konja, terapijskog jahanja, te sportskih natjecanja - preskakanja prepona, zaprežnog sporta - tijekom cijele godine. Prostor uz Jahaonicu osmišljen je kao multisadržajni kompleks površine oko 4200 četvornih metara s nizom sadržaja turističkog karaktera - suvenirnice, restorana te prodavaonice s konjičkom opremom. U okviru Jahaonice izgrađena je tribina s 700 mjesta s popratnim sadržajem. Zatvoreni prostor jahaonice nudi mogućnost održavanja aukcijskih prodaja konja, izložba i sajмова konja tijekom cijele godine.

6. PERADARSKA PROIZVODNJA

Peradarska proizvodnja je u Republici Hrvatskoj industrijski organizirana i nju čini posebnom mogućnost brzog obrta u poslovanju, koja u konačnici daje najjeftiniju vrstu mesa. Perad za proizvodnju mesa čini oko 6,8% ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje i oko 13,3% vrijednosti stočarstva. Pilići su daleko najznačajnija vrsta peradi (u tovu), no postoji još i komercijalna proizvodnja purana, dok je uzgoj gusaka i pataka znatno manje zastupljen, ekstenzivan i namijenjen lokalnoj potrošnji i prodaji. Ukupna vrijednost proizvodnje peradi i jaja čini 13% ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje, odnosno 21,2% vrijednosti stočarske proizvodnje.

Obiteljska poljoprivredna gospodarstva drže znatan dio peradi, no njihov je udio niži od većine drugih stočarskih resursa, kao i udio u proizvodnji zbog znatno niže intenzivnosti. Otkup jaja u 201. godini od obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava iznosio je 38.947,00 kuna, a od ostalih poslovnih subjekata 293.663.174,00 kuna. Intenzivna proizvodnja (tov) je u integriranom sustavu poljoprivredno-prehrambenih poduzeća i ugovorne proizvodnje pojedinačnih proizvođača (kooperacija) - što je najčešći slučaj. Tehnološka učinkovitost te proizvodnje, mjerena efikasnošću konverzije hrane i stopom smrtnosti, povećana kakvoća, asortiment i naglasak na promidžbu, ne odstupa znatnije od one u drugim zemljama.

Na području Osječko-baranjske županije postoji interes za intenzivnu proizvodnju tovnih pilića i nesilica, odnosno jaja, osobito na području Đakovštine i Valpovštine. Imamo pozitivne primjere obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava koji imaju ugovorenu proizvodnju tovnih pilića s "Kokom"d.d., Varaždin, s kapacitetima od 2.500 do 12.000 komada u jednom proizvodnom ciklusu u industrijskim sustavima proizvodnje koja uz veća ulaganja donosi odgovarajući dohodak. Značajne investicije u proizvodnju jaja i tovnih pilića bile su na području Općine Vuka investitor Žito d.o.o., gdje su izgrađeni kapaciteti za 215.000 nesilica iz vlastitog uzgoja i 67.000 tovnih pilića zajedno s pakirnicom. Godišnja proizvodnja kreće se oko 65.000.000 jaja.

6.1. Problematika peradarstva

Sektor peradarske proizvodnje jedan je od sektora koji na nacionalnoj razini postiže visoku stopu samodostatnosti u proizvodnji jaja i mesa peradi. Značajan je i izvoz peradarskih proizvoda, no prisutna je i visoka stopa njihovog uvoza. U peradarskim farmama i seoskim kokošinjcima godišnje se u Hrvatskoj proizvede oko 570 milijuna komada jaja, a po potrošnji jaja po stanovniku Hrvatska je u donjoj skupini zemalja EU-a.

U Europskoj uniji od 1. siječnja 2012., prema Direktivi 1999/74/EC, zahtijeva se da sve kokoši nesilice budu držane u obogaćenim kavezima s dodatnim prostorom za gniježđenje, ključanje, čeprkanje i spavanje ili u alternativnim sustavima. Prema Direktivi kavezi se mogu rabiti samo ako svakoj jedinki pružaju barem 750 cm² kaveznog prostora, prostor za gniježđenje, prostor za otpad, prečke i opremu za trošenje kandži, čime bi kokoši zadovoljavale svoje biološke potrebe. Odluka za

ukidanje neobogaćenih kaveza donesena je 1999. Zemlje članice imale su dvanaest godina za prelazak na novi sustav i provedbu direktive.

U Hrvatskoj sustav držanja u neobogaćenim kavezima bio je dopušten do dana pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, a najdulje 12 mjeseci nakon pristupa Republike Hrvatske Europskoj uniji u svrhu završetka proizvodnog ciklusa. Ulaganja su skupa i po kljunu iznosi do 20 eura, a to je razlog što znatan broj farmi nije rekonstruirao svoje objekte i odustaje od kaveznog uzgoja. Navedene činjenice prema podacima Hrvatske gospodarske komore za posljednju imaju:

- u 2014. godini uvezeno jaja svih kategorija 6.623 tona, a izvezeno je 656 tona
- u 2015. godini uvezeno jaja svih kategorija 9.027 tona, a izvezeno je 1.406 tona
- u 2016. godini uvezeno jaja svih kategorija 8.954 tona, a izvezeno je 1.852 tona
- u 2017. godini uvezeno jaja svih kategorija 7.186 tona, a izvezeno je 1.199 tona.

7. PROIZVODNJA RIBE

Slatkovodno ribarstvo već duži niz godina se nalazi u teškoj ekonomskoj situaciji prolazeći kroz duboke i sveobuhvatne promjene. Glavni problemi u uzgoju ribe su visoka novčana izdvajanja za razne vrste koncesija i naknada, te dugogodišnji ciklus proizvodnje. Također velike štete nastaju od ribojednih ptica. Visoki troškovi poslovanja dovode do previsoke cijene u konačnici što otežava konkurentnost i plasman ribe kako na domaćem tako i na inozemnom tržištu. Razvoj ribarstva je značajan i zbog očuvanja i zaštite okoliša jer su ribnjaci posljednje oaze raznih vrsta ptica.

Tablica 32. Površine ribnjaka istočne Hrvatske:

Tvrtka	Površine (ha)	Proizvodnja t/ha
Ribnjak Podunavlje, PP Orahovica d.o.o	663	0
Ribnjak Našice Miagro d.o.o.	1.410	620
Ribnjak d.o.o. Donji Miholjac	1002	350
Popovac Makler	20	10
Osilovac d.o.o. Feričanci	22	10
UKUPNO	3.117	990

Izvor podataka: Informacija o organiziranosti i stanju lovstva i ribolova na području Osječko-baranjske županije

8. PČELARSKA PROIZVODNJA

Pčelarstvo u Republici Hrvatskoj je tradicionalna poljoprivredna grana. Prvi zapisi na našim prostorima su iz doba Rimskog carstva u kojima se navode podaci o visokoj kvaliteti meda iz naših krajeva. Kasnije, od XII stoljeća pčele se često spominju u statutima gradova, ili u različitim sudskim zapisima. U vrijeme vladavine kraljice Marije Terezije (1775) godine objavljen je naputak "Patent o pčelarstvu" u kojem su dane postavke za širenje i njegovanje pčelarstva. Organiziranost pčelara na ovim prostorima datira još od davne 1879. godine kada je u Osijeku osnovano prvo pčelarsko društvo. Od tada pa do danas pčelarstvo je prošlo niz faza organiziranosti. Ovo bogato iskustvo ishodište je za sadašnje, ali i za buduće pčelarenje u Republici Hrvatskoj. Interes za pčelarsku proizvodnju na području Osječko-baranjske županije ima tendenciju rasta.

Tablica 33. Proizvodnja meda i pregled broja pčelara i broja pčelinjih zajednica u Osječko-baranjskoj županiji i Republici Hrvatskoj 2006. - 2017. godina

Godina	Broj pčelara	Broj pčelinjih zajednica	Proizvodnja meda (tona) OBŽ
2006.	514	27.650	1.382
2007.	516	28.500	712
2008.	509	22.513	660
2009.	520	25.400	820
2010.	528	25.720	1.020
2011.	550	28.000,	1.150

2012.	585	27.700	920
2013.	670	28.500	1.380
2014.	714	28.600	630
2015.	750	28.800	1.330
2016.	820	30.600	1.120
2017.	850	29.652	1.300

Izvor: Županijski savez pčelara Osječko-baranjske županije, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

U 2017. godini u Županiji proizvedeno je oko 1.300 tona meda, bilježi se porast pčelara i on iznosi 850. Županijski savez pčelara Osječko-baranjske županije je u suradnji sa Poljoprivrednim fakultetom u Osijeku i Pučkim otvorenim učilištem u Osijeku organizirao školu pčelara koju je u razdoblju od 2005 do kraja 2017. godine uspješno završilo oko 775 polaznika. U 2016. godini školu pčelara završilo je oko 3 pčelara. Škola prema planu traje 160 sati, a sastoji se od 80 sati teoretskog i 80 sati praktičnog dijela. Po završetku pčelarske škole, polaznici koji su uspješno apsolvirali dobili su diplomu Pučkog otvorenog učilišta u Osijeku, te je zvanje "Pčelar" upisano u radnu knjižicu.

Gospodarska manifestacija Dani meda u Hrvatskoj održana je od 6. do 8. listopada 2017. godine u Osijeku. U sklopu manifestacije je organizirano XXII. ocjenjivanje kvalitete sortnoga meda, XVI. ocjenjivanje pakovina meda, pakovina proizvoda za poboljšanje zdravlja na bazi meda, pakovina pića i suvenira te XIII. ocjenjivanje kvalitete pića od meda i na bazi meda. Na XXII. ocjenjivanje meda pristiglo je 109 uzoraka različitih sorti meda. Na XVI. ocjenjivanje pakovina pristiglo je 9 pakovina meda, 9 pakovina proizvoda za poboljšanje zdravlja na bazi meda i 9 suvenira. Na XIII. ocjenjivanje kvalitete pića od meda i na bazi meda pristiglo je 8 uzoraka - medne rakije, likeri i vina (gvirc). Pčelarima koji su prijavili svoj med na ocjenjivanje dodijeljeno je 57 diploma Zlatna žlica, 40 diploma Srebrna žlica, 10 diploma Brončana žlica i 2 diplome za sudjelovanje.

U 2017. godini provodio se Nacionalni pčelarski program za razdoblje od 2017. do 2019. godine. Cilj je Nacionalnog pčelarskog programa (u daljnjem tekstu: Program) omogućiti razvoj pčelarstva poboljšanjem tehničko-tehnoloških okvira proizvodnje, dorade i ponude meda za tržište, očuvanjem i povećanjem broja pčelinjih zajednica, osiguravanjem pomoći u kontroli i suzbijanju varooze, te potvrđivanjem kvalitete i prepoznatljivosti meda za potrošače uvođenjem sustavnih laboratorijskih analiza.

U Republici Hrvatskoj pčelari se uglavnom stacionarno, a dio pčelara seli zajednice na pašu. Seleće pčelarenje nije dovoljno zastupljeno, a obzirom na sve veću urbanizaciju, kao i širenje turističkih sadržaja, poglavito u priobalju, te zbog nepouzdanosti i kratkotrajnih pašu uslijed zamjetnih promjena u klimi, pčelari su prisiljeni sve više seliti. Međutim, velik dio pčelara ne posjeduje odgovarajuću opremu i nema pčelinjake prilagođene za seljenje, te su stoga ulaganja u ovaj segment pčelarenja neophodna. Budući da se svake godine bilježe značajni gubici pčelinjih zajednica, uzrokovani pčelinjim bolestima, ponajprije varoozom, neophodno je sustavno provoditi praćenje varooze i ostalih bolesti te uvesti sustavnu kontrolu i suzbijanje na cijelom prostoru Republike Hrvatske. Jedino sustavnim praćenjem gubitaka pčelinjih zajednica i praćenjem razvoja varooze kroz pašnu sezonu te integralnim pristupom zaštite možemo značajnije utjecati na njihovo smanjenje. Jedan od čimbenika uspješnog prezimljavanja i povećanja prinosa pčelinjih proizvoda je i kvalitetna mlada matica.

8.1. "Zaštita izvornosti Slavenskog meda"

Oznaka izvornosti koristi se za označavanje poljoprivrednih ili prehrambenih proizvoda, koji potječu iz regije, odnosno iz tog mjesta ili iz te zemlje, čija kakvoća ili karakteristike u bitnom ili isključivo, nastaju pod utjecajem posebnih prirodnih i ljudskih čimbenika određene zemljopisne sredine i čija se proizvodnja, prerada i priprema u cijelosti odvija u tom zemljopisnom području. Oznake izvornosti štite se kao intelektualno vlasništvo kako bi se spriječila njihova zloupotreba ili neovlaštena upotreba, budući da one doprinose većoj tržišnoj vrijednosti proizvoda i usluga koja

odgovara njihovim posebnim svojstvima i time stečenom ugledu. Proizvodi se štite zbog više cjenovne kategorije, stvaranja identiteta i prepoznatljivosti, izravne veze proizvoda s određenim zemljopisnim područjem daje dodatnu vrijednost i prepoznatljivost tom području, te pridonosi ruralnom razvoju i osnivanju interesnih udruženja, ako ona još ne postoje u svrhu zajedničkog nastupa na tržištu, odnosno zajedničke promidžbe prehrambenog proizvoda.

Osječko-baranjska županija zajedno s Požeško-slavonskom, Brodsko-posavskom i Vukovarsko-srijemskom podržala je inicijativu Virovitičko-podravske županije koja je u suradnji sa znanstvenim institucijama pokrenula Projekt "Zaštita izvornosti Slavanskog meda" koji se zemljopisno proizvodi na pet navedenih slavonskih županija. Ukupni troškovi za provedbu ovoga Projekta procjenjuje se na 140.000,00 kuna, a odnose se na intelektualne usluge, usluge znanstvene ekspertize, putne troškove, izrada loga i tehničko-materijalne usluge. U sklopu provedbe ovoga projekta Osječko-baranjska županija s Virovitičko-podravskom županijom zaključila je u prosincu 2014. godine Sporazum o provedbi Projekta "Zaštita izvornosti Slavanskog meda", te je za ovu namjenu osigurala 20.000,00 kuna.

Nositelj Projekta je Virovitičko-podravska županija, a preostale županije osim u osiguravanju financijskih sredstava sudjeluju u organizacijskom dijelu animacije dionika ovoga Projekta na svom području (znanstvene institucije, pčelarske udruge, zadruge, savez). Opći cilj Projekta je kroz međusobno povezivanje i udruživanje grupacija pčelarstva na području Slavonije, jačanje konkurentnosti proizvodnje i proizvoda "Slavanskog meda" te podizanje razine njihove kvalitete uz unaprjeđenje znanja i tehnologije u sektoru pčelarstva koji će omogućiti proizvodnju autohtonog - izvornog proizvoda, ponuditi građanima i tržištu proizvod kojemu je kroz kontroliran sustav osigurana jedinstvena kvaliteta zaštićena oznakom izvornosti.

Specifični ciljevi projekta su provođenje zaštite izvornosti "Slavanskog meda", povezivanje i udruživanje sektorske grupacije pčelarstva s područja Slavonije, analiza i utvrđivanje kvalitete meda koja će se kao takva zaštititi kroz postupak zaštite izvornosti "Slavanskog meda", identificiranje problema i nedostataka u proizvodnom procesu, pružanje institucionalnu podršku, te promoviranje originalnog domaćeg proizvoda.

Ministarstvo poljoprivrede je 25. srpnja 2016. godine donijelo Rješenje o prijelaznoj nacionalnoj zaštiti naziva "SLAVONSKI MED" - zaštićena oznaka izvornosti. Prijelazna nacionalna zaštita označava vremenski period koji traje od datuma podnošenja zahtjeva za registraciju oznake Europskoj komisiji, koja provodi postupak na razini Europske unije, do donošenja konačne odluke o registraciji oznake na razini cijele Europske unije. Donošenjem odluke Europske komisije prestaje važiti tzv. prijelazna nacionalna zaštita a naziv proizvoda postaje zaštićen od neovlaštenog korištenja i zlouporabe na cijelom tržištu Europske unije.

Dana 23. siječnja 2018. godine objavljena je u Službenom listu Europske unije L 17 Provedbena Uredba Komisije (EU) 2018/95 o upisu naziva "Slavanski med" - zaštićena oznaka izvornosti u registar zaštićenih oznaka izvornosti i zaštićenih oznaka zemljopisnog podrijetla.

9. BOLESTI ŽIVOTINJA

9.1. Bolesti svinja

Bolest Aujeszzkoga, (u daljnjem tekstu BA), akutna je virusna zarazna bolest mnogih domaćih i divljih životinja. Prethodnih godina BA se sporadički pojavljivala u pojedinim gospodarstvima svinja. U periodu od 1995. do 2010. godine, temeljem rezultata pasivnog nadzora i promatranja na razini pojedinih gospodarstava svinja, zabilježeno je nekoliko potvrđenih slučajeva BA.

Tablica 34. Rezultati provedbe Programa nadziranja i iskorjenjivanja BA (prosinac 2013.-2016)

	Testirane farme	Pozitivne farme	Pozitivne farme%	BA službeno slobodne farme
1. Zagrebačka	3068	16	0,52	2676
2. Krapinsko-zagorska	2752	2	0,07	2702
3. Sisačko-moslavačka	2579	31	1,20	2089
4. Karlovačka	738	0	0,00	605
5. Varaždinska	1751	66	3,76	1314
6. Koprivničko-križevačka	3495	56	1,60	2677
7. Bjelovarsko-bilogorska	3432	58	1,69	2851
8. Primorsko-goranska	3	0	0,00	1
9. Ličko enjska	6	0	0,00	5
10. Virovitičko-podravska	1783	18	1,00	1490
11. Požeško-slavonska	1595	4	0,25	1340
12. Brodsko-posavska	2752	18	0,65	2468
13. Zadarska	0	0	0	0
14. Osječko-baranjska	5265	87	1,65	4491
15. Šibensko-kninska	6	0	0,00	5
16. Vukovarsko-srijemska	3733	32	0,85	2641
17. Splitsko-dalmatinska	6	0	0,00	1
18. Istarska	50	1	2,00	26
19. Dubrovačko-neretvanska	2	0	0,00	1
20. Međimurska	401	12	2,99	271
21. Grad Zagreb	284	0	0,00	247
Ukupno Republika Hrvatska	33701	401	1,18	27901

Izvor podataka: Ministarstvo poljoprivrede, Uprava za veterinarstvo, Programa nadziranja i iskorjenjivanja bolesti Aujeszzkoga (prosinac 2013.-2016)

S obzirom na kontinuirano podizanje standarda vezano za zdravstveni status i stavljanje u promet živih svinja između država članica sukladno Odluci 2008/185/EC određeni su dodatni kriteriji za pojedine regije ili zemlje u odnosu na BA. Provedba predmetnog programa osmišljena je na takav način da većina gospodarstava svinja temeljem provedenih pretraga bude u mogućnosti ostvariti status službeno slobodnih od BA u što kraćem vremenskom periodu.

Ciljevi Programa:

- 1) Dodjeljivanje statusa stada;
- 2) Uklanjanje zaraženih svinja;
- 3) Iskorjenjivanje BA iz populacije svinja;
- 4) Nesmetano stavljanje u promet živih svinja;
- 5) Zabrana cijepjenja;
- 6) Proglašavanje regija (županija) slobodnim od BA.
- 7) Proglašavanje čitave zemlje slobodnom od BA.

Program kontrole i iskorjenjivanja BA obavezan je za sva registrirana gospodarstva koja drže krmače i nazimice na cijelom teritoriju RH u skladu s postavkama programa. Troškovi vezani za uzimanje uzoraka, dostavu uzoraka u laboratorij te laboratorijsko pretraživanje, podmiruju se u skladu s kategorizacijom gospodarstva/farmi u skladu sa sljedećim:

- mala gospodarstva, srednja gospodarstva i velika gospodarstva - laboratorijska pretraga i uzorkovanje financira se iz državnog proračuna,
- tovne farme s implementiranim sustavom - sve plaća posjednik osim u slučaju nasumičnog odabira.
- farme koje drže svinje na otvorenom prostoru - sve plaća posjednik.

9.2. Bolesti goveda

9.2.1 Enzootska leukoza goveda

Enzootska leukoza goveda (ELG) je zarazna proliferativna bolest proširena u svjetskim razmjerima. Leukoza je kronična bolest s vrlo dugom inkubacijom koja može trajati i do 7 godina pa je nije moguće uvijek klinički prepoznati. Bolest se javlja vrlo rijetko u klinički uočljivom obliku i to u svega 1-5% inficiranih životinja, oko 30% zaraženih grla preko 3 godine starosti razvije perzistentnu limfocitozu. Bolest izaziva ekonomske štete na stadu, a do sada nije dokazano da je štetna za ljude.

Izvor zaraze predstavljaju zaražene životinje gotovo uvijek bez vidljivih znakova bolesti (latentno inficirane životinje), a goveda se najčešće zaraze inficiranim limfocitima. Bolest se prenosi vertikalno i horizontalno. Proširenost ELG znatno je veća u mliječnh goveda (90-95%) nego u tovnh. Prevalencija u zaraženim, naročito mliječnim stadima može biti od 60 do 90%. Brojnim istraživanjima nisu dokazana protutijela za virus ELG u ljudi koji su bili u kontaktu sa seropozitivnim životinjama, niti u onih koji su konzumirali mlijeko tih životinja, unatoč tome što je virus ELG dokazan u mlijeku seropozitivne krave.

Iskorjenjivanje ELG u Republici Hrvatskoj određeno je Pravilnikom o mjerama za suzbijanje i iskorjenjivanje enzootske leukoze goveda ("Narodne novine"30/12.). Osim navedenog Pravilnika, Zakona o veterinarstvu u cilju suzbijanje i iskorjenjivanje enzootske leukoze goveda ministar poljoprivrede svake godine donosi naredbu o mjerama zaštite životinja od zaraznih i nametničkih bolesti i njihovom financiranju u tekućoj godini. Kako bi se potvrdio status "slobodan od leukoze" životinje moraju biti pregledane 2 puta godišnje u razmaku od 4 mjeseca. Tek se tada životinje s negativnim serološkim rezultatom mogu proglasiti slobodnim od ELG. Stado službeno slobodno od enzootske leukoze goveda je stado koje udovoljavaju uvjetima propisanim u Pravilniku o veterinarsko-zdravstvenim uvjetima za stavljanje u promet goveda i svinja. Uprava za veterinarstvo donosi Program iskorjenjivanja enzootske leukoze goveda. Postupak sa životinjama za koje se utvrdi da su zaražene zakonski je propisan, a svi posjednici goveda (kao i ovlaštene veterinari i veterinarski inspektori) dužni su ga provoditi u skladu s propisima.

Tablica 35. Broj pozitivnih životinja i žarišta (pozitivnih stada) u Hrvatskoj 2015. - 2017. godine

Županija		2015.		2016.		2017	
		Žarišta	Goveda	Žarišta	Goveda	Žarišta	Goveda
1.	Zagrebačka	1	3	0	0	0	0
2.	Krapinsko-zagorska	0	0	0	0	0	0
3.	Sisačko-moslavačka	5	12	1	1	2	2
4.	Karlovačka	0	0	0	0	0	0
5.	Varaždinska	0	0	0	0		
6.	Koprivničko-križevačka	3	43	1	2	0	0
7.	Bjelovarsko-bilogorska	7	36	2	16	2	6
8.	Primorsko-goranska	0	0	0	0	0	0
9.	Ličko-senjska	0	0	0	0	0	0
10.	Virovitičko-podravska	4	12	3	11	0	0
11.	Požeško-slavonska	0	0	0	0	0	0
12.	Brodsko-posavska	4	6	2	4	2	3
13.	Zadarska	0	0	0	0	0	0
14.	Osječko-baranjska	24	154	17	65	14	284
15.	Šibensko-kninska	0	0	0	0	1	3
16.	Vukovarsko-srijemska	1	9	0	0	0	0
17.	Splitsko-dalmatinska	3	16	3	24	1	2

18.	Istarska	0	0	0	0	0	0
19.	Dubrovačko-neretvanska	1	2	2	9	0	0
20.	Međimurska	0	0	0	0	0	0
21.	Grad Zagreb	0	0	0	0	0	0
Ukupno Republika Hrvatska		53	293	31	132	22	300

Izvor podataka: Ministarstvo poljoprivrede, Uprava za Veterinarstvo i sigurnost hrane

Provedbom mjera programa iskorjenjivanja i nadziranja ELG u Republici Hrvatskoj u 2017. godini, pretraženo je ukupno 195184 goveda u 22226 stada.

9.2.2. Bolest kvrgave kože

Prvi slučaj bolesti na području zemalja članica Europske Unije potvrđen je u Grčkoj u kolovozu 2015. godine. Zbog širenja infekcije Grčka osim neškodljivog uklanjanja zaraženih goveda, zabrane prometovanja i nadzora u krugu od 25 km od pojave infekcije, uvodi i vakcinaciju goveda.

U Bugarskoj je bolest potvrđena 14. travnja 2016. godine, a 22. travnja 2016. u Makedoniji. U južnoj Srbiji bolest je dokazana 08. lipnja 2016. godine.

Prema Strategiji kontrole Bolesti kvrgave kože (nastavno: BKK) u Hrvatskoj iz lipnja 2016. godine Uprava za veterinarstvo i sigurnost hrane, Ministarstva poljoprivrede, nadležna je za koordinaciju i nadzor aktivnosti po pitanju prevencije, kontrole, suzbijanja i iskorjenjivanja BKK.

Cijepljenje protiv BKK u Hrvatskoj je započelo, 8. kolovoza 2016. godine. Tu se pojavio problem zabrane prometa govedima. Prema Uputi o načinu postupanja kod nuspojava nastalih kao posljedica aplikacije cjepiva protiv BKK krava od 26. kolovoza 2016. godine, a sukladno članku 34. Zakona o veterinarstvu („Narodne novine”, br. 8212013 i 14812013), za životinju koja je uginula zbog provedbe naređene mjere, posjednik životinje imao je pravo na naknadu štete u visini tržišne cijene na dan provođenja mjere. Svaki pobačaj koji je nastao u razdoblju do 7 dana nakon cijepljenja, ukoliko se laboratorijskim pretraživanjima nije utvrdio razlog istoga, uzimao se u obzir kao moguća nuspojava cijepljenja protiv BKK. Svako uginuće goveda nastalo u razdoblju od 48 sati nakon cijepljenja, ukoliko se ne utvrdi razlog istoga, uzeo se u obzir kao moguća nuspojava cijepljenja protiv BKK. Do 15. studenog 2017.g cijepljeno više od 95 % goveda. Cijepljenje je provedeno vakcinom, koja je osigurana dijelom sredstvima Republike Hrvatske, a dio je zaprimljen iz donacije Europske banke za vakcinu protiv BKK. U 2016. godini je cijepljeno ukupno 432 570 goveda, a od toga u Osječko-baranjskoj županiji 88 188 goveda. S obzirom da se pojavio određeni broj reakcija na cjepivo. Ministarstvo poljoprivrede osiguralo je sredstva za nadoknadu izravne, ali i neizravne štete. U odnosu na neizravne štete, naknadu zbog pada mliječnosti dobili su posjednici životinja koji su u sustavu kontrole kvalitete mlijeka u Hrvatskoj poljoprivrednoj agenciji, a koji su isporučili mlijeko otkupljivačima u zadnjem referentnom mjesecu prije cijepljenja (srpanj 2016. godine). Mljekari koji su isporučili manje od 1744 kg mlijeka dobili su isplatu u iznosu od 750,00 kuna, dok su oni koji su isporučili više od 1.744 kg mlijeka dobili 0,43 kune po kilogramu isporučenog mlijeka. Do svibnja 2017.g. isplaćeno je 3,3 milijuna kuna odšteta za 509 uginuća goveda, za koja se smatra da su uginula zbog cijepljenja protiv BKK.

Dana 14. rujna 2016. godine izglasana je odluka Europske komisije kojom je Hrvatska dobila status zemlje koja je preventivno cijepila goveda protiv BKK, ali je slobodna od bolesti (tzv. 'free zone with vaccination'). Prema izglasanoj Odluci Uprava za veterinarstvo donijela je 19. rujna 2016. godine Odluku o posebnim uvjetima prometa životinjama i proizvodima životinjskog podrijetla, koja se odnosila do objave Provedbene Odluke EK od 15.11.2016. o mjerama nadzora zdravlja životinja u pogledu BKK kože u određenim državama članicama. Odlukom je omogućen promet svježeg mlijeka i mliječnih proizvoda, kao i svježeg mesa i mesnih proizvoda cijepljenih životinja prema drugim EU članicama bez ikakvih ograničenja. Istom Odlukom omogućen je i promet cijepljenih živih goveda, određeno vrijeme nakon cijepljenja. Životinje se otpremaju najmanje 28 dana nakon cijepjene protiv

BKK i dolaze s gospodarstva na kojem su boravile najmanje 28 dana i na kojem su sve životinje prijemljivih vrsta cijepjene protiv bolesti kvrgave kože najmanje 28 dana prije datuma otpreme.

III. PROGRAMI UNAPRJEĐENJA POLJOPRIVREDE

Osječko-baranjska županija pokrenula je niz projekata s ciljem razvoja i unapređenja poljoprivrede na području naše Županije. Potrebna financijska sredstva za provedbu razvojnih projekata u poljoprivredi Županija je osigurala iz prihoda od raspolaganja poljoprivrednima zemljištem u vlasništvu države, sukladno propisima koji reguliraju navedeno.

Zakon o poljoprivredi ("Narodne novine" broj 30/15.) uredio je i pravila o državnim potporama, te u svom članku 66. utvrdio da mjere državne potpore moraju biti usklađene s propisima donesenim temeljem ovoga Zakona i pravilima Europske unije o državnim potporama. Davatelji državnih potpora u smislu Zakona su središnja tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, te svaka pravna osoba koja dodjeljuje državne potpore. Ministarstvo poljoprivrede kao nadležno tijelo za državne potpore, a sukladno članku 67. Zakona o poljoprivredi ispituje, ocjenjuje i daje mišljenje na prijedloge državnih potpora u odnosu na njihovu usklađenost s pravilima Europske unije o državnim potporama iz područja poljoprivrede. Sadržaj, oblik i način dostave prijedloga državnih potpora iz članka 67. stavka 2. Zakona o poljoprivredi, uređen je Pravilnikom o državnim potporama poljoprivredi i ruralnom razvoju.

U cilju razvoja poljoprivrede i unaprjeđenje ruralnog prostora, poticanje konkurentnosti poljoprivrede i postizanje održivog razvoja ruralnih zajednica, kao i drugih ciljeva utvrđenih poljoprivrednom politikom Republike Hrvatske, Skupština Županije donijela je Program potpora u poljoprivredi i ruralnom razvoju na području Osječko-baranjske županije za razdoblje 2016. - 2020. ("Županijski glasnik" broj 2/17. i 8/17.), a koji obuhvaća mjere koje su usklađene s uredbama Europske komisije koje uređuju državne potpore, kao i mjera koje se ne smatra državnim potporom u sektoru poljoprivrede.

Skupština Osječko-baranjske županije temeljem Program potpora poljoprivredi i ruralnom razvoju na području Osječko-baranjske županije za razdoblje 2016. - 2020. godine, donijela je i Odluku o potporama poljoprivredi i ruralnom razvoju na području Osječko-baranjske županije ("Županijski glasnik" broj 2/17. i 8/17.) kao provedbeni akt koji uređuje uvjete, način te postupak odobravanja potpora poljoprivrede i ruralnom razvoju na području Osječko-baranjske županije. Potrebna financijska sredstva za provedbu ovoga Programa osiguravaju se iz namjenskih prihoda od raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu Republike Hrvatske, a sukladno članku 44. stavak 2. Zakona o poljoprivrednom zemljištu ("Narodne novine" broj 39/13. i 48/15.).

Radi stvaranja pretpostavki za razvoj poljoprivrede i unaprjeđenje ruralnog prostora, poticanje konkurentnosti poljoprivrede i postizanje održivog razvoja ruralnog prostora, kao i drugih ciljeva utvrđenih poljoprivrednom politikom Republike Hrvatske, Županija je u 2017. godini temeljem Odluke o potporama u poljoprivredi i ruralnom razvoju na području Osječko-baranjske županije (nastavno: Odluka) raspisala javne pozive za dodjelu potpora za sljedeće mjere:

1. Potpora mladim poljoprivrednicima,
2. Potpora oštećenima u slučaju elementarne nepogode,
3. Potpora za kontrolu plodnosti tla na poljoprivrednim gospodarstvima,
4. Potpora za istraživačke projekte u poljoprivredi,
5. Potpora poljoprivrednicima za ulaganja u preradu poljoprivrednih proizvoda,
6. Potpora za promotivne mjere u korist poljoprivredne proizvodnje,
7. Potpora za sudjelovanje u programima kvalitete i stvaranja robne marke poljoprivrednih proizvoda,
8. Potpora za manifestacije,
9. Potpora za uređenje ruralnog prostora i

10. Potpora za očuvanje tradicionalne proizvodnje i razvoj tržišta autohtonih proizvoda na području Osječko-baranjske županije.

Odredbe Odluke usklađene su s odredbama Uredbe Komisije (EU) broj 1408/2013. od 18. prosinca 2013. godine o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na potpore de minimis u poljoprivrednom sektoru (u daljnjem tekstu: Uredba 1408/2013.) i Uredbe Komisije (EU) 1407/2013. od 18. prosinca 2013. godine o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na de minimis potpore (u daljnjem tekstu: Uredba 1407/2013.).

S Uredbom 1408/2013. usklađene su odredbe koje uređuju sljedeće mjere: Potpora mladim poljoprivrednicima, Potpora oštećenima u slučaju elementarnih nepogoda, Potpora za kontrolu plodnosti tla na poljoprivrednim gospodarstvima i Potpora za očuvanje tradicionalne proizvodnje i razvoj tržišta autohtonih proizvoda na području Osječko-baranjske županije. S odredbama Uredbe Komisije (EU) broj 1407/2013. od 18. prosinca 2013. godine o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na potpore de minimis u poljoprivrednom sektoru (u daljnjem tekstu: Uredba 1407/2013.), usklađene su odredbe koje uređuju sljedeće mjere: Potpora za istraživačke projekte u poljoprivredi, Potpora poljoprivrednicima za ulaganja u preradu poljoprivrednih proizvoda, Potpora za promotivne mjere u korist poljoprivredne proizvodnje, Potpora za sudjelovanje u programima kvalitete i stvaranja robne marke poljoprivrednih proizvoda i Potpora za manifestacije.

Prema planu rada Skupštine, Skupštini se podnosi posebna Informacija koja sadržava detaljne podatke o dodijeljenim potporama po pojedinim programima u poljoprivredi i ruralnom razvoju na području Županije.

ZAKLJUČAK

Osječko-baranjska županija je područje bogatih i kvalitetnih prirodnih resursa - zemljišta dobre plodnosti, klimatskih pogodnosti i obilja vodenih resursa. Važnost poljoprivrede proizlazi ne samo iz tradicionalne uloge osiguranja prehrambenih potreba stanovništva, razvoja prehrambene industrije već iz njene uloge u očuvanju ruralnog prostora, ekološke ravnoteže i održanju tradicijskih vrijednosti, materijalne i duhovne kulture hrvatskog sela. Hrvatska poljoprivreda danas nema dovoljno razvijenu konkurentnu sposobnost svojih poljoprivrednika koju imaju poljoprivredni proizvođači ostalih zemalja Europske unije. Neophodno je ubrzano jačanje konkurentnosti naših poljoprivrednih gospodarstava, koje će biti ključni preduvjet njihovog uspješnog daljnjeg integriranja u zajedničko europsko tržište.

Uvozno-izvozna bilanca hrvatske poljoprivrede i prehrambene industrije u 2016. i 2017. godine, u minusu je oko 1.907.358.910 eura, što je neprihvatljivo s obzirom na mogućnosti u proizvodnji hrane ne samo za vlastite potrebe nego i za izvoz. U 2017. godini povećana je negativna bilanca za oko 169.000.000 eura (povećan je uvoz mesa za 14%, mlijeka i mliječnih proizvoda 26%, smanjen je izvoz šećera za 31%).

Neophodna je orijentacija na poljoprivredno-prehrambene proizvode i na njihovu diverzifikaciju s kojima možemo u skladu s poredbenim prednostima biti konkurentni u europskim razmjerima. Osječko-baranjska županija zbog posebnosti zemljopisnog položaja, prirodnih i klimatskih uvjeta kao i bogate kulture te tradicije, posjeduje autohtone prehrambene proizvode koji zbog tehnoloških, prehrambenih i organoleptičkih specifičnosti, kvalitetom i posebnošću mogu uspješno konkurirati na hrvatskom i europskom tržištu i dio su naše gastronomske ponude. Iz tog razloga potrebno je takve proizvode zaštititi kao intelektualno vlasništvo kako bi se spriječila njihova zloupotreba ili neovlaštena upotreba, budući da one doprinose većoj tržišnoj vrijednosti proizvoda i usluga koja odgovara njihovim posebnim svojstvima i time stečenom ugledu. Proizvodi se štite zbog više cjenovne kategorije, stvaranja identiteta i prepoznatljivosti, izravne veze proizvoda s određenim zemljopisnim područjem daje dodatnu vrijednost i prepoznatljivost tom području. Zaštićenom

oznakom zemljopisnog podrijetla registrirane na razini EU: Baranjski kulen, Slavonski kulen/ Slavonski kulin i Slavonski med.

Jedan od ključnih problema primarnih poljoprivrednih proizvođača je njihov nedovoljan utjecaj u procesu formiranja cijene njihovih proizvoda koji se odvija s prehrambeno-prerađivačkom industrijom. Naime, u ostalim zemljama EU primarni proizvođači organizirani su kroz proizvođačke organizacije koje su suvlasnici prehrambeno-prerađivačke industrije, te na taj način njihova pozicija u formiranju otkupne cijene primarnih poljoprivrednih proizvoda je značajna. Iz tog razloga u narednom razdoblju nameće se potreba stvaranja proizvođačkih organizacija u svim sektorima poljoprivredne proizvodnje.

Činjenica da smo Županija s najvećim potencijalom za poljoprivrednu proizvodnju, daje nam mogućnost da iskoristimo komparativne prednosti. Jedan od glavnih ciljeva je izmijeniti sadašnje stanje odnosa biljne i govedarske proizvodnje u kojem Županija ima 19,3% poljoprivrednog zemljišta i oko 18,5 % goveda u odnosu na Republiku Hrvatsku. Kroz naredne godine Županija ima sve preduvjete da postane vodeća u svim granama stočarske proizvodnje. Mjere koje Županija provodi od 2004. godine cjelovite su i dugoročne, provode se sustavno i imaju kontinuitet, a zadatak im je stvaranje tržišno - konkurentnog poljoprivrednog gospodarstva.

Poljoprivreda je od izuzetne važnosti za Osječko-baranjsku županiju kao pokretačka snaga regionalnom gospodarskom razvitku. Kao gospodarska grana poljoprivreda izravno utječe na razvoj gospodarstva, na otvaranje radnih mjesta, životni standard i opći prosperitet. Poljoprivreda može biti značajan izvozni proizvod i pruža veće mogućnosti zapošljavanja stanovništva različitog profila zanimanja. U daljnjem oblikovanju poljoprivredne politike potrebno je posebnu pozornost usmjeriti zaštiti okoliša kroz primjenu direktiva koje su usmjerene zaštiti tla, vode i zraka od mogućih onečišćenja u poljoprivredi, kao i primjeni pravila višestruke sukladnosti, te agro-okolišnih mjera.

U velikoj mjeri razvoj poljoprivrede na području Županije ovisi i o spremnosti znanstvenog potencijala da intelektualni kapital uključe u rješavanje konkretnih problema. Perspektivu trebamo tražiti u proizvodima visokog stupnja obrade u koje je ugrađeno više znanja i intelektualnog kapitala, odnosno onima koji imaju bolju marketinšku obradu i razvijene brendove.

Potrebna je primjena sklopa mjera u pravcu tehničko-tehnološke obnove gospodarstava, unapređenja znanja i primjene novih tehnologija te proizvodnog i tržišnog organiziranja proizvođača u cilju podizanja razine ukupne produktivnosti ovoga sektora. Republika Hrvatska ulaskom u Europsku uniju u poljoprivredi primjenjuje Zajedničku poljoprivrednu politiku (u daljnjem tekstu: ZPP), uz dogovorena prijelazna razdoblja za ispunjenje pojedinih obveza iz ZPP-a. Ciljevi ZPP-a su potpora poljoprivrednom dohotku, osiguravanje životnog standarda za poljoprivrednu populaciju, podizanje poljoprivredne produktivnosti, stabilizacija tržišta, sigurnost opskrbe tržišta, osiguranje poljoprivrednih proizvoda za potrošače po razumnim cijenama. Reformirana Zajednička poljoprivredna politika 2014. - 2020. stavlja veći naglasak na zaštitu okoliša, osigurava pravedniju raspodjelu sredstava EU i pomoći poljoprivrednicima kako bi se bolje nosili s tržišnim izazovima. Financiranje Zajedničke poljoprivredne politike za razdoblje 2014. - 2020. godine osigurava se iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi koji osigurava izravnu financijsku pomoć poljoprivrednicima kao I. stup i Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj koji je usmjeren na financiranje programa za ruralni razvoj kao II. stup.

Naša poljoprivredna gospodarstva moraju tražiti svoju priliku i kroz II. stup plaćanja iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj koji je za Republiku Hrvatsku na godišnjoj razini osigurao alokaciju oko 333 milijuna eura, a prema mjerama utvrđenim u Programu ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. - 2020. godine (nastavno: Program). Program je važan strateški dokument koji bi trebao pridonijeti razvoju hrvatske poljoprivrede i ruralnog prostora, temeljem kojega će njegovim korisnicima biti dostupno nešto više od 2,3 milijarde eura u programskom razdoblju.

Prioriteti Programa za programsko razdoblje od 2014. do 2020. godine su:

- poticanje prijenosa znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima,
- jačanje isplativosti i konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede te promicanje inovativnih poljoprivrednih tehnologija i održivog upravljanja šumama,
- promicanje organizacije lanca opskrbe hranom, dobrobiti životinja te upravljanja rizikom u poljoprivredi,
- obnavljanje, očuvanje i poboljšanje ekosustava povezanih s poljoprivredom i šumarstvom,
- promicanje učinkovitosti resursa te poticanje pomaka prema gospodarstvu s niskom razinom, ugljika otpornom na klimatske promjene u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru,
- promicanje društvene uključenosti, suzbijanja siromaštva te gospodarskog razvoja u ruralnim područjima.

Financijska sredstva koriste se kroz 16 mjera Programa koje doprinose ciljevima ZPP:

- jačanju konkurentnosti sektora poljoprivrede i šumarstva,
- poboljšanju okoliša i krajolika,
- postizanje uravnoteženog teritorijalnog razvoja ruralnih gospodarstava i zajednica, uključujući stvaranje i zadržavanje radnih mjesta.

Ciljevi i prioriteti Programa daju smjernice i alate razvoja i unapređenja poljoprivrede, povećanja i konkurentnosti proizvodnje i diverzifikacije proizvoda kako bi se poljoprivredni proizvođači mogli nositi s izazovima i poteškoćama koje nose međunarodne integracije. Iz tog razloga pristup poljoprivredi u narednom razdoblju poljoprivredna gospodarstva trebaju prilagoditi ciljevima i aktivnostima Programa.

Prilog:

Uvoz i izvoz poljoprivreda i prehrambena industrije u 2016. i 2017. godini

		2016. godina			2017. godina		
		Uvoz €	Izvoz €	Razlika €	Uvoz €	Izvoz €	Razlika €
	UKUPNO POLJOPRIVREDA I PREHRAMBENA INDUSTRIJA	2.613.787.186	1.744.603.163	-869.184.023	2.914.590.420	1.876.415.533	- 1.038.174.887
01.	ŽIVE ŽIVOTINJE	87.640.594	62.001.453	-25.639.141	111.433.642	77.266.685	- 34.166.957
02.	MESO I KLAONIČKI PROIZVODI	324.998.934	74.116.288	-250.882.646	370.597.458	69.990.381	- 300.607.077
03.	RIBE, LJUSKARI, MEKUŠCI I OSTALI BESKRALJEŽNJACI	99.636.593	149.628.958	49.992.365	112.566.927	156.552.850	43.985.923
04.	MLIJEKO I MLIJEČNI PROIZVODI, JAJA, MED	189.986.626	57.973.012	-132.013.614	240.273.190	64.999.021	- 175.274.169
05.	PROIZVODI ŽIVOTINJSKOG PORIJ. NESPOM.	8.820.390	4.918.139	-3.902.251	10.194.213	6.549.681	- 3.644.532
06.	DRVEĆE, LUKOVICE, CVIJEĆE...	34.809.019	5.127.457	-29.681.562	38.748.639	4.384.155	- 34.364.484
07.	POVRĆE, KORIJENJE I GOMOLJI ZA JELO	115.971.857	22.443.174	-93.528.683	116.213.657	29.351.610	- 86.862.047
08.	VOĆE ZA JELO, KORE DINJA I AGRUMA	172.519.496	37.995.356	-134.524.140	179.650.542	34.251.487	- 145.399.055
09.	KAVA, ČAJ I ZAČINI	79.669.101	21.125.744	-58.543.357	78.330.266	18.820.787	- 59.509.479
10.	ŽITARICE	45.079.154	149.756.842	104.677.688	58.825.641	154.546.308	95.720.667
11.	PROIZVODI MLINSKE INDUSTRIJE, SLAD, ŠKROB	37.683.621	23.774.313	-13.909.308	43.162.085	25.582.093	- 17.579.992
12.	ULJANO SJEMENJE I PLODOVI, LJEKOVITO BILJE...	41.789.382	112.232.598	70.443.216	50.078.184	158.656.164	108.577.980
13.	ŠELAK, GUME, SMOLE...	6.066.481	1.380.089	-4.686.392	6.848.691	1.638.779	- 5.209.912
14.	BILJNI MATERIJAL ZA PLETARIJU	377.245	91.537	-285.708	414.672	28.420	- 386.252
15.	BILJNE MASTI I ULJA	103.409.483	52.461.667	-50.947.816	103.311.389	66.231.083	- 37.080.306
16.	PRERAĐEVINE OD MESA	68.195.091	81.546.928	13.351.837	78.930.986	88.937.802	10.006.816
17.	ŠEĆER I PROIZVODI OD ŠEĆERA	115.588.149	161.491.393	45.903.244	117.477.475	111.668.086	- 5.809.389
18.	KAKAO I PROIZVODI OD KAKAA	151.967.159	101.411.951	-50.555.208	153.197.165	115.534.516	- 37.662.649
19.	PROIZVODI NA BAZI ŽITARICA I ŠKROBA	204.782.128	126.071.967	-78.710.161	218.626.365	144.022.357	- 74.604.008
20.	PROIZVODI OD VOĆA I POVRĆA	108.587.706	42.127.786	-66.459.920	119.169.825	40.048.624	- 79.121.201
21.	PROIZVODI ZA HRANU RAZNI	175.085.757	177.924.812	2.839.055	186.841.862	184.188.078	- 2.653.784
22.	PICA, ALKOHOLI I OCAT	174.281.509	136.303.705	-37.977.804	201.711.538	140.078.558	- 61.632.980
23.	HRANA PRIPREMLJENA ZA ŽIVOTINJE	199.198.085	80.097.204	-119.100.881	212.629.066	71.080.241	- 141.548.825
24.	DUHAN I PRERAĐENI NADOMJESCI DUHANA	66.094.085	59.031.366	-7.062.719	105.356.942	112.007.767	6.650.825

Izvor: DZS, Obrada: HGK – Sektor za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo